

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА»

Студентки: 2 курсу, 6м групи,
спеціальності: 071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації: «Фінансовий аналіз та аудит»

Шевченко Яни Сергіївни

Науковий керівник
к.е.н, доцент

Комірна Ольга Володимирівна

Гарант освітньої програми
д.е.н., доцент

Назарова Каріна Олександрівна

Київ 2019

Київський національний торговельно-економічний університет
Факультет обліку, аудиту та інформаційних систем
Кафедра фінансового аналізу та аудиту
Спеціальність «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Фінансовий аналіз та аудит»

Затверджую

Зав. кафедри _____

« ___ » _____ 201__ р.

Завдання

на випускн у кваліфікаційну роботу студентки

Шевченко Яни Сергіївни

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: "Організація та методика контролю економічного потенціалу акціонерного товариства" (за матеріалами Публічного акціонерного товариства «Укртелеком»).

Затверджена наказом ректора від 29 грудня 2017 р. № 4440

2. Строк здачі студентом закінченої роботи « ___ » _____ 201__ р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи:

Метою роботи є розкриття сутності та визначення організаційно-методичних засад контролю економічного потенціалу акціонерного товариства та надання рекомендацій з удосконалення організації та методики контролю економічного потенціалу акціонерного товариства.

Об'єктом дослідження є процес контролю економічного потенціалу на ПАТ «Укртелеком».

Предметом дослідження є організація та методика контролю економічного потенціалу підприємства з метою визначення резервів підвищення ефективності його господарської діяльності.

4. Перелік графічного матеріалу: Діаграми і графіки динаміки основних показників, що характеризують діяльність ПАТ «Укртелеком».

5. Консультант по роботі із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1-3	Комірн а О.В.		

6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

Вступ (актуальність теми, гіпотеза наукового дослідження, мета і завдання роботи, методика дослідження).

Розділ 1 Теоретичні засади контролю економічного потенціалу акціонерного товариства

1.1 Економічна характеристика економічного потенціалу акціонерного товариства

1.2 Місце контролю економічного потенціалу в системі управління діяльністю акціонерного товариства

Розділ 2 Організаційно-методичні засади контролю економічного потенціалу акціонерного товариства

2.1 Організаційно-інформаційне забезпечення контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

2.2 Аналітичні процедури контролю економічного потенціалу акціонерного товариства

2.3 Методика контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

Розділ 3 Удосконалення організації та методики контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

3.1 Удосконалення організації контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

3.2 Удосконалення методики контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

Висновки і пропозиції

Список використаних джерел

Додатки

7. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускного кваліфікаційного проекту(роботи)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Вивчення спеціальної літератури, збирання та обробка інформації		
2	Написання вступу і розділу 1		
3	Написання розділу 2		
4	Написання розділу 3		
5	Написання висновків та пропозицій		
6	Оформлення та представлення роботи на кафедрі		

8. Дата видачі завдання «__» _____ 201__р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА	11
1.1 Економічна характеристика економічного потенціалу акціонерного товариства	11
1.2 Місце контролю економічного потенціалу в системі управління діяльністю акціонерного товариства	17
Висновок до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО - МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.....	23
2.1 Організаційно-інформаційне забезпечення контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком».....	23
2.2 Аналітичні процедури контролю економічного потенціалу акціонерного товариства	30
2.3 Методика контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком».....	35
Висновок до розділу 2.....	43
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПАТ «Укртелеком».....	44
3.1 Удосконалення організації контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком».....	44
3.2 Удосконалення методики контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком».....	49
Висновок до розділу 3.....	53
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних нестабільних і непередбачуваних умовах вітчизняної економіки інформація про об'єктивний фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання та його можливості в подальшому забезпечувати своє довгострокове функціонування є важливою не тільки для управлінського апарату, а й для багатьох контрагентів, включаючи різноманітні фінансові інституції ринків капіталу та інвестицій. Зазвичай отримання кваліфікованої оцінки економічного потенціалу суб'єкта господарювання здійснюється на основі даних аудиторської перевірки.

Дослідження методики контролю економічного потенціалу акціонерного товариства є актуальним та потребує визначення основних напрямків і процедур перевірки та оцінки розвитку суб'єкта господарювання. Важливість даного виду контролю можна пояснити, насамперед, тим, що досить часто підприємства не здатні правильно оцінити фінансовий стан, що в майбутньому створює серйозні перешкоди для здійснення його ефективної діяльності.

Основними факторами, що зумовлюють підвищення ролі контролю економічного потенціалу можна вважати:

- встановлення резервів зростання економічного потенціалу підприємства;
- поліпшення фінансово-майнового стану діяльності суб'єкта господарювання;
- пошук резервів підвищення ефективності використання ресурсів підприємства;
- відсутність наявних механізмів фінансування діяльності суб'єкта господарювання;
- пошук шляхів досягнення максимального фінансового результату діяльності суб'єкта господарювання.

В науковій літературі з організації та методики контролю присвячено багато праць контролю активів, капіталу, зобов'язань, доходів та витрат діяльності суб'єкта господарювання. Однак, майже відсутні наукові доробки

щодо виявлення ключових проблем організації та методики контролю економічного потенціалу підприємства.

Серед вітчизняних фахівців з аудиту (контролю) варто відзначити роботи: М.Т. Білухи [3], К.О. Назарової, М.О. Никоновича [35], Н.І. Дороша [13], Л.П. Кулаковської [20], В.В. Сопко [45], О.Р. Сухої [59, 60, 61] та ін., серед зарубіжних – Адамс Р. [1], Додж Р. [12] та ін.

Незважаючи на дослідженість даних питань науковцями, залишаються не вирішеними проблеми організаційно-практичного та методологічного характеру контролю економічного потенціалу підприємства. Існує потреба пошуку нових та розширення існуючих підходів до процедур контролю економічного потенціалу підприємств з урахуванням розмірів компаній, їх типу управління та інших критеріїв. Залишаються невирішеними питання планування даного виду контролю, підбору аналітичних процедур, розроблення загальної стратегії і загального підходу до очікуваного характеру, строків та масштабів контрольної перевірки економічного потенціалу суб'єкта господарювання. Важливість цих питань, а також недостатнє їх розкриття у фахових джерелах зумовлюють необхідність подальших наукових досліджень.

Метою даної випускної кваліфікаційної роботи є розкриття сутності та визначення організаційно-методичних засад контролю економічного потенціалу акціонерного товариства та надання рекомендацій з удосконалення організації та методики контролю економічного потенціалу акціонерного товариства.

Завданнями наукової роботи є:

- уточнення економічної характеристики економічного потенціалу суб'єкта господарювання;
- визначення місця контролю економічного потенціалу в системі управління діяльності акціонерного товариства;
- характеристика інформаційного забезпечення та аналітичних процедур контролю економічного потенціалу акціонерного товариства;

- визначення основних етапів планування контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»;
- уточнення процедур контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»;
- розкриття порядку узагальнення результатів контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»;
- надання пропозицій з удосконалення організації та методики контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком».

Предметом дослідження є організація та методика контролю економічного потенціалу підприємства з метою визначення резервів підвищення ефективності його господарської діяльності.

Об'єктом дослідження є процес контролю економічного потенціалу на ПАТ «Укртелеком».

Інформаційною базою випускної кваліфікаційної роботи слугувала фінансова звітність ПАТ «Укртелеком» (Форма № 1 «Звіт про фінансовий стан» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»); офіційні статистичні дані, фахові літературні джерела; законодавчі та нормативні документи з питань контролю економічного потенціалу та фінансового стану суб'єктів господарювання; нормативи та стандарти ведення аудиту (контролю); акти і довідки перевірок фінансового стану підприємства.

В процесі виконання випускної кваліфікаційної роботи були використані методи наукового дослідження, такі як: аналіз і синтез, індукція і дедукція, узагальнення, систематизація та класифікація (для опрацювання фактичного і теоретичного матеріалу), - також були використані й інші: економіко-математичний метод, системний аналіз, економіко-статистичний метод, балансовий метод, графоаналітичний метод, метод експериментальних досліджень та метод кореляційно-регресійного аналізу.

Гіпотезою наукового дослідження слугувало припущення про те, що надані пропозиції з удосконалення організації та методики контролю

економічного потенціалу товариства дозволять покращити систему контролю за фінансово-господарською діяльністю товариства та підвищити економічний потенціал ПАТ «Укртелеком».

Науковою новизною випускної кваліфікаційної роботи є пропозиції з удосконалення організації та методики контролю економічного потенціалу акціонерного товариства, а саме:

- запропоновано класифікацію основних методів оцінки економічного потенціалу підприємства;
- представлена поетапна модель інформаційного забезпечення контролю економічного потенціалу акціонерного товариства;
- визначені основні завдання та цілі аналітичних процедур економічного потенціалу акціонерного товариства;
- запропоновані напрямки та показники, що використовуються в процесі аналітичних процедур контролю економічного потенціалу товариства;
- розроблені тести системи внутрішнього контролю, оцінки системи бухгалтерського обліку, вивчення середовища контролю товариства в процесі контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»;
- представлено реалізацію технології контролю економічного потенціалу в програмі «Турбо Аудит»;
- запропоновано впровадження в ПАТ «Укртелеком» внутрішньо фірмових стандартів з методики контролю економічного потенціалу підприємства;
- запропоновано механізм комплексної оцінки економічного потенціалу з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища на основі проектування матриці перспектив економічного потенціалу.

Застосування вищевказаних впроваджень дозволило удосконалити методику контролю на ПАТ «Укртелеком», що позитивно оцінено підприємством.

Практичне значення одержаних результатів випускної кваліфікаційної роботи полягає в тому, що розроблені в ній рекомендації та пропозиції спрямовані на вдосконалення методики контролю економічного

потенціалу акціонерних товариств можуть бути впроваджені в господарську діяльність ПАТ «Укртелеком». Їх застосування посилять контрольно-аналітичну функції управління діяльності акціонерних товариств, підвищать ефективність аналітичної роботи та якість виконання зовнішніх та внутрішніх контрольно-аналітичних процедур.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, які викладені в роботі та виносяться на захист, здобуто автором особисто.

Публікації результатів магістерського дослідження. Результати випускної кваліфікаційної роботи були опубліковані у збірнику наукових статей студентів КНТЕУ.

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який нараховує 54 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 56 сторінок друкованого тексту та містить 10 рисунків, 13 таблиць, 20 додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

1.1 Економічна характеристика економічного потенціалу акціонерного товариства

В сучасних умовах господарювання, в економіці України відбуваються зміни в теорії і практиці управління на підприємствах. Необхідність пристосування суб'єктів економіки до роботи у змінених умовах породжує значне коло проблем. Особливу увагу привертають проблеми визначення потенціалу підприємства та пошуки шляхів його ефективного використання. Вирішення саме цих проблем є нагальною необхідністю забезпечення раціонального використання тих ресурсів, які є наявними у підприємств.

Термін потенціал у своєму етимологічному значенні походить від латинського слова “potentia” й означає “приховані можливості”, які в господарській практиці завдяки праці можуть стати реальністю.

Проведений аналіз літературних джерел свідчить, що поняття “економічний потенціал підприємства” сучасною економічною наукою трактується неоднозначно. На думку більшості дослідників [6, 10, 11, 24, 28, 41], економічний потенціал є узагальнюючим показником. У ньому поєднуються природні, виробничі, науково-технічні, соціально-культурні властивості економічної системи. Порівняльний аналіз теоретичних підходів до визначення сутності поняття “економічний потенціал” наведено в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «економічний потенціал»

Теоретичні підходи	Вчені	Обмеження
Визначення сукупної здатності галузей економіки і окремих підприємств	Мочалов Б., Мосін В., Крук Д.	Виділяється і оцінюється лише одна складова економічного потенціалу – здатність виконувати виробничу функцію. Це, на нашу думку, важлива, але не єдина складова економічного потенціалу виробничої системи.

Продовж. табл. 1.1

Теоретичні підходи	Вчені	Обмеження
Визначення сукупності наявних ресурсів	Ігнатовський П., Плишевський Б., Тодосейчук А., Цигичко А.	Не відділяються суттєві відмінності поняття “економічний потенціал” від інших економічних понять, таких, як “національне багатство”, “ресурси”, “матеріально-технічна база”. Принциповою відмінністю між поняттями “ресурси” і “потенціал”, на наш погляд, є та, що ресурси існують незалежно від суб’єктів економічної діяльності, потенціал окремого підприємства, галузі неможливо відокремити від таких суб’єктів.
Визначення результатів економічних і виробничих відносин між суб’єктами господарської діяльності	Самоукін Л., Герасимчук В.	Враховується лише досягнутий рівень результатів економічної діяльності, тоді як економічний потенціал, на нашу думку, характеризує реальну, фактичну здатність створювати максимальний обсяг матеріальних благ з урахуванням відповідних ресурсних обмежень.
Ототожнення сутності понять “економічний потенціал”, “економічна міць” і “народногосподарський потенціал”	Горбунов Є., Фігурнов Є., Задоя А.	Неможливо виділити характерні ознаки та структурні елементи названих понять. Відсутні відповідні підходи до субординації понять.

Величина економічного потенціалу підприємства визначається масштабом, ступенем досконалості і структурою продуктивних сил. Разом з цим аналіз виявив значні розходження у визначеннях економічного потенціалу, розумінні його сутності, складу структурних елементів, його взаємозв'язку з категоріями “національне багатство”, “виробничі сили” та ін.

Чіткого та однозначного уявлення про структуру економічного потенціалу підприємства поки що не сформовано. Це обумовлено тим, що дослідження з даної проблеми здійснюються в рамках окремих проявів потенціалу. Більшість дослідників розглядає ресурсну структуру потенціалу, однак з урахуванням різної кількості складових.

Відповідно до ресурсної концепції, економічний потенціал підприємства розглядається як система ресурсів, що вступають у взаємодію й обумовлюють досягнуті результати.

Найчастіше за даною концепцією в структурі потенціалу підприємства виділяють такі основні елементи [26]:

- технічні ресурси (виробничі потужності та їхні особливості, обладнання, матеріали та ін.);
- технологічні ресурси (технології, наявних конкурентоспроможних ідей, наукові розробки та ін.);
- кадрові ресурси (кваліфікаційний, демографічний склад працівників, їхнє прагнення до знань і удосконалення, інтелектуальний капітал);
- просторові ресурси;
- інформаційні ресурси (кількість і якість інформації, каналів її поширення та ін.);
- ресурси організаційної структури системи управління;
- фінансові ресурси (наявність і достатність власного та позикового капіталу, стан активів, ліквідність, наявність кредитних ліній та ін.).

Окрім ресурсної складової в сучасній економічній теорії відокремлюють блок управління. В ньому як правило, розрізняють три підсистеми: планування – спрямоване на виявлення майбутнього потенціалу успіху; реалізація – має за мету створення нового потенціалу і перетворення існуючого в фактори успіху; контролю – виконує функції перевірки ефективності здійснення планів і рішень та постійного контролю за достовірністю планових передумов. Крім того існує думка, що система управління включає п'ять складових її елементів: планування, організація, контроль, мотивація і координація. І той і інший підхід повністю охоплює систему управління.

При оцінці економічного потенціалу підприємства контролерами (аудиторами) на основі системи показників неминучим стає порівняння фактичного рівня показників фінансової, статистичної та управлінської звітності з їхніми попередніми або нормативними значеннями. Важливість наявності нормативних значень показників звітності обумовлена завданнями аналізу в процесі контролю (аудиту) економічного потенціалу підприємства.

У сучасних економічних умовах оцінка економічного потенціалу підприємств здійснюється шляхом використання різноманітних методів, розроблених як вітчизняними [2, 6, 28, 54,], так і закордонними

дослідниками [24, 41]. На підставі аналізу цих методів нами запропоновано наступну класифікацію основних методів оцінки економічного потенціалу підприємства (рис. 1.1).

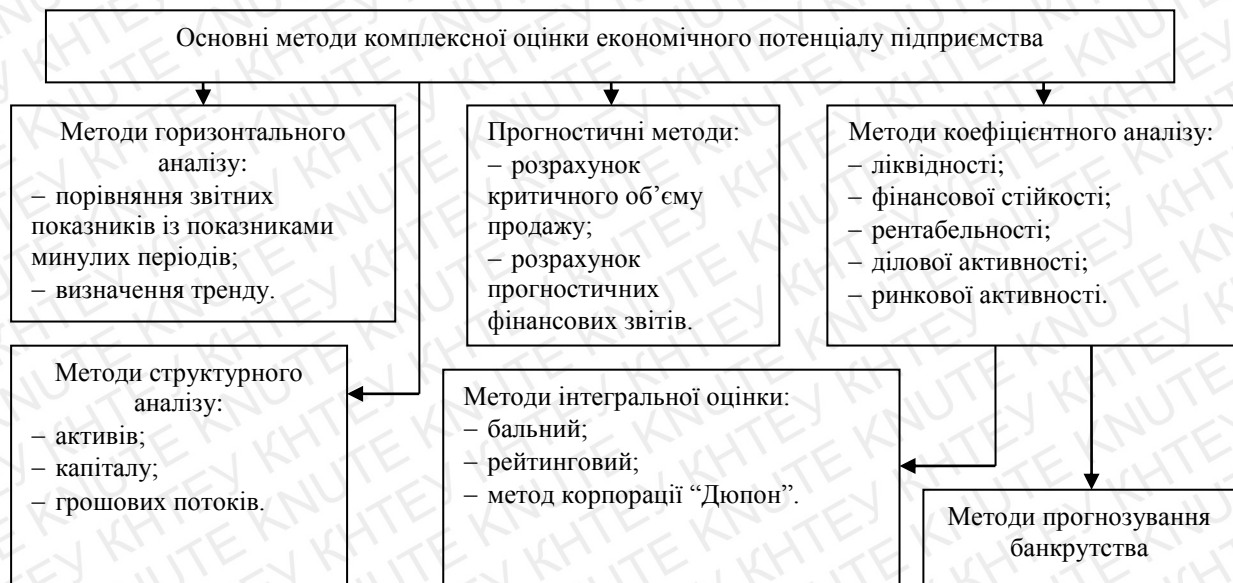

Рис. 1.1 Методи комплексної оцінки економічного потенціалу підприємства*

*розроблено автором на базі даних [2,6, 24, 28, 41]

Контролерам (аудиторам) в залежності від специфіки роботи перевіряючого підприємства, методів управління, видів вироблених та реалізованих товарів, робіт (послуг), економіко-правової структури підприємства і т.д. можна вибрати один із методів оцінки економічного потенціалу суб'єкта господарювання або ж застосовувати їх в комплексі.

Використання горизонтального аналізу передбачає від контролера (аудитора) порівняння звітних показників із показниками минулих періодів або плановими показниками та визначення трендових тенденцій (трендів).

Структурний аналіз – вивчення контролером (аудитором) структури і динаміки засобів підприємства і джерел їх формування для ознайомлення із загальним станом економічного потенціалу. Структурний аналіз має попередній характер, бо у результаті його проведення ще не можна дати кінцеву оцінку економічного потенціалу, для одержання якої необхідним є розрахунок спеціальних показників.

Прогностичні методи оцінювання економічного потенціалу передбачають від контролера (аудитора):

1. Розрахунок критичного об'єму продажу.

Метод моделювання критичного об'єму продажів і встановлення оптимального рівня операційного левериджу полягає у визначенні об'єму діяльності, який забезпечує необхідний сукупний дохід. Відзначимо, що тут зовсім не гарантується прибуток, оскільки теоретично, наприклад, за несприятливих умов весь сукупний дохід може бути використаний на оплату відсотків за кредитами. Критичний обсяг продажів може бути визначений також шляхом застосування програмно-цільового підходу, теоретичною базою якого є система «директ-костинг». Вона припускає обґрунтування показників діяльності підприємства на основі необхідності покриття своїх зобов'язань за рахунок своїх доходів, розподіли витрат виробництва на постійні і змінні.

2. Розрахунок прогностичних фінансових звітів, що фактично заснований на використанні інформації з бухгалтерської звітності для створення на її основі нової (прогнозованої) звітності зі зміною одного або декількох показників і розрахунок на основі цих змін всіх інших показників.

Рейтингова оцінка характеризується значенням конкретного показника, який синтезує певні сторони діяльності об'єкта дослідження, отриманого на основі математичної обробки системи окремих показників. Комплексна оцінка використовується у порівняльному аналізі для визначення рейтингу підприємств на підставі вибору найкращого з них.

Перевагою рейтингової оцінки є можливість аналізу і порівняння результатів фінансово-господарської діяльності підприємств різних організаційно-правових форм і форм власності, які належать до різних галузей і сфер діяльності.

Метод корпорації “Дюпон”. Рівняння Дюпон (також Модель Дюпон або Формула Дюпон) є модифікованим факторним аналізом, що дозволить аудиторі визначити, за рахунок яких чинників відбувалася зміна рентабельності. У підставі факторної моделі у вигляді дерева – показник

рентабельності власного капіталу (ROE), а ознаки – характерні фактори виробничої та фінансової діяльності підприємства. Простіше кажучи, фактори, що впливають на ROE дробляться з метою з'ясування: які чинники більшою чи меншою мірою впливають на рентабельність власного капіталу. Основні три фактори:

- операційна рентабельність (вимірюється як норма прибутку);
- ефективність використання активів (вимірюється як оборотність активів);
- фінансовий важіль (вимірюється як коефіцієнт капіталізації).

Трьохфакторна модель представлена формулою (1.1):

$$\text{ROE} = R_{\text{прод}} \times K_{\text{OA}} \times K_{\text{K}}, \quad (1.1)$$

де **ROE** – показник рентабельності власного капіталу,

R_{прод} – норма прибутку (відношення чистого прибутку до виручки від реалізації товарів, робіт (послуг),

K_{OA} – оборотність активів (відношення виручки від реалізації товарів, робіт (послуг) до активів підприємства,

K_K – коефіцієнт капіталізації (відношення активів підприємства до величини його капіталу).

При всій простоті, в методиці відображені три важливі складові:

- ✓ структура ризиків бізнесу;
- ✓ динаміка зміни ризиків;
- ✓ додаткова оцінка вартості капіталу.

Справа в тому, що облікова оцінка і ринкова вартість сильно відрізняються, ROE - у зіставленні з ринковою вартістю - з урахуванням структурних ризиків і динамікою прибутку, що відбиває частину зовнішніх факторів, дає додаткову оцінку. Природно, необхідно враховувати галузеву специфіку. І - тим більше - це актуально для власників бізнесу і потенційних інвесторів. Тому, методика Дюпона - як додатковий інструмент аналізу - також використовується для оцінки ризиків інвестиційних проєктів.

Аналіз фінансових коефіцієнтів передбачає від контролера (аудитора) застосування для оцінки економічного потенціалу всім відомих коефіцієнтів

ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності, ринкової активності та порівняння отриманих значень з їх нормативами.

Методи прогнозування банкрутства. Багато аудиторських фірм та інших компаній, що здійснюють аналітичні огляди, прогнозування та консультування, використовують для аналітичних оцінок економічного потенціалу системи критеріїв, тобто різноманітні порівняльні, якісні методики оцінки банкрутства.

Найбільш вживані методи оцінки ймовірності банкрутства підприємства – це моделі, запропоновані відомим західним економістом Е. Альтманом.

Оцінювати фінансовий стан підприємства і можливість його банкрутства можна також через показники фінансової стійкості. При цьому принципове значення має те, які саме абсолютні показники відображають стійкість фінансового стану та економічного потенціалу суб'єкта господарювання. Найбільш загальним показником фінансової стійкості є надлишок або недостатність джерел засобів для формування запасів і витрат, тобто різниця між величиною запасів і величиною витрат.

Таким чином, економічний потенціал підприємства є складною, ієрархічно структурованою, динамічною системою. Кожна із підсистем економічного потенціалу залежить від оптимального поєднання окремих видів економічних ресурсів, які залучаються у виробничий процес, рівня організації виробництва і праці, ефективності системи управління.

1.2 Місце контролю економічного потенціалу в системі управління діяльністю акціонерного товариства

Ефективний контроль (аудит) економічного потенціалу акціонерного товариства відіграє важливу роль у формуванні управлінської політики підприємств та прийнятті стратегічних управлінських рішень, спрямованих на покращення фінансового стану суб'єкта господарювання.

Так, зовнішній аудит, метою якого є підтвердження достовірності фінансової звітності, не повною мірою відображає дійсний фінансово-

економічний стан підприємств. Так, частка збиткових підприємств за даними Державного комітету статистики України, щороку становить від 33% до 41%, зростає кількість справ про банкрутство (лише у 2018 році Міністерство юстиції України отримало 15156 заяв про банкрутство). У цьому ж році за даними Аудиторської палати України (АПУ) загалом оформлено 140 негативних аудиторських висновки та 50 відмов у висловленні думки.

Як бачимо із статистики, посилюється необхідність у здійсненні якісного та оперативного контролю економічного потенціалу акціонерних товариств з метою недопущення погіршення фінансового стану та банкрутств акціонерних товариств.

В сучасних умовах аудит фінансової звітності не обмежується резюмуванням недоліків у системі обліку та фінансовій звітності клієнта за минулий рік чи декілька років. Від аудитора очікують також оцінки подій, які відбуваються після дати складання останнього балансу; висловлення думки про можливість безперервного функціонування підприємства, яке перевіряється протягом найближчого перспективного періоду; аналізу прогнозних фінансових показників та перспектив розвитку.

Оцінка економічного потенціалу підприємства становить інтерес для широкого кола суб'єктів ринку, а саме:

- для підприємства, яке хоче знати неупереджену думку про свою діяльність і розробити заходи щодо її поліпшення;
- інвесторів, заінтересованих в ефективності та прийнятній ринковості інвестування своїх коштів;
- кредиторів і постачальників, які бажають впевнитись у платоспроможності підприємства;
- партнерів по бізнесу, які прагнуть встановити з підприємством стабільні й надійні ділові відносини (постачальники, споживачі, транспортувальники, страхові компанії та ін.);
- сторонніх щодо підприємства структур.

Мета проведення контролю (аудиту) економічного потенціалу з використанням більшою мірою аналітичних процедур — обґрунтування шляхів

досягнення оптимальних параметрів соціально-економічних явищ і процесів у економічних суб'єктів, що перевіряються. Перед контролером (аудитором) стоять конкретні завдання, серед яких можна виокремити наступні:

—об'єктивна оцінка економічного потенціалу, динаміки і тенденцій розвитку господарюючого суб'єкта, його місця в системі ринкових відносин, їх реального відображення у представленій для перевірки звітності;

—поглиблене вивчення контролерами (аудиторами) економічних явищ і процесів, знаходження причинно-наслідкових взаємозв'язків між ними з метою видачі замовникам науково обґрунтованих рекомендацій щодо поліпшення фінансово-господарського становища підприємства на ринку;

—розрахунок ефекту від більш раціонального використання резервів у виробничо-комерційній діяльності підприємства тощо.

Мета аналізу в такому випадку набуває виду конкретного управлінського завдання, що постає перед контролером (аудитором). Аналітичне завдання конкретизує мету аналізу з урахуванням організаційних, інформаційних, технічних та методичних можливостей його проведення.

Контроль (аудит) економічного потенціалу може бути: самостійним видом послуг; інтегрованим видом послуг (процедури незалежної оцінки фінансової інформації під час проведення фінансового, управлінського або екологічного аудиту).

Метою контролю (аудиту) економічного потенціалу клієнта є виявлення змін показників, які характеризують фінансовий стан та економічний потенціал підприємства; визначення факторів, які впливають на економічний потенціал підприємства; оцінка кількісних та якісних змін економічного потенціалу підприємства; оцінка фінансового становища підприємства на певну дату; визначення тенденцій змін економічного потенціалу підприємства.

Вивчення економічного потенціалу підприємства, динаміки його розвитку дозволяє контролеру (аудитору) висловити думку щодо фінансового стану підприємства, його економічності та ефективності діяльності та розробити обґрунтовані пропозиції з поліпшення фінансового становища та платоспроможності підприємства.

Реалізація аудиту економічного потенціалу здійснюється за рахунок отримання безперервної інформації із фінансової звітності та інших необхідних джерел щодо діяльності підприємства, його виробничої динаміки, накопичення ресурсів та багатосторонньому розвитку. Потім за рахунок розрахованих інтегральних показників, проводиться аналіз ефективності реалізації інтегрованих управлінських рішень, результати якого є інформаційною базою наступного циклу стратегічного управління.

Методика контролера (аудиту) економічного потенціалу підприємства включає такі елементи: об'єкт контролера (аудиту); критерії ефективності стану та функціонування об'єкта контролера (аудиту), під якими розуміється показники (сукупність показників), що характеризують ефективний стан або функціонування об'єкта контролю (аудиту) та висувають основні вимоги до нього; методи (методика) контролю аудиту (отримання аудиторських доказів). (табл. 1.2)

Контроль (аудит) майнового та фінансового стану може виконуватися з тим чи іншим ступенем деталізації залежно від інформаційного забезпечення, ступеня володіння методиками аналізу, часового параметра, наявності технічних засобів для виконання розрахунків тощо.

Таблиця 1.2

Класифікація об'єктів контролю (аудиту) економічного потенціалу за його етапами*

Етап аудиту	Мета етапу	Об'єкт аудиту
Аудит майнового потенціалу підприємства	Встановити та оцінити ступінь забезпечення необоротними та оборотними активами матеріально-технічної бази підприємства	Обсяг та структура майна підприємства;
Аудит фінансового потенціалу підприємства	Встановити оптимальність структури капіталу та наявність достатнього обсягу власного капіталу для ефективного його використання	Обсяг та структура джерел фінансування підприємства

*розроблено автором

За рахунок результатів контролю (аудиту) корегується напрямок дій з управління потенціалом підприємства у бік ліквідації відхилень від поставленої мети в використанні і розвитку підсистем та елементів потенціалу підприємства.

Варто детальніше розглянути систему управління економічним потенціалом суб'єкта господарювання. Запропонована модель (див. додаток Г) функціонування системи управління економічним потенціалом підприємства.

Забезпечення відповідного рівня використання економічного потенціалу можливо лише за умови ефективного управління та певного контролю. Отже, управління ефективністю використання економічного потенціалу – цілеспрямовані процеси координованих впливів на виробничі, інфраструктурні, фінансові та інноваційні ресурси на базі результатів проведеного аудиту для встановлення, забезпечення, їх накопичення та відповідного розвитку.

Узагальнюючи все вище зазначене, можна зробити висновок, що контроль (аудит) являється складовою як інформаційної бази для управління економічним потенціалом, що складається з реалізації процесів у напрямку моделювання інтегральних показників ефективності використання ресурсів суб'єкта господарювання, так і складовою контролюючих процедур для підтвердження або спростування ефективного управління економічним потенціалом підприємства.

Висновок до розділу 1

Відповідно до ресурсної концепції, економічний потенціал підприємства розглядається як система ресурсів, що вступають у взаємодію й обумовлюють досягнуті результати. В роботі запропонована класифікація методів контролю економічного потенціалу акціонерних товариств.

Зовнішній аудит, метою якого є підтвердження достовірності фінансової звітності, не повною мірою відображає дійсний фінансово-економічний стан підприємств. Так, частка збиткових підприємств за даними Державного комітету статистики України, щороку становить від 33% до 41%, зростає

кількість справ про банкрутство (лише у 2018 році Міністерство юстиції України отримало 15156 заяв про банкрутство). У цьому ж році за даними Аудиторської палати України (АПУ) загалом оформлено 140 негативних аудиторських висновки та 50 відмов у висловленні думки.

Як бачимо із статистики, посилюється необхідність у здійсненні якісного та оперативного контролю економічного потенціалу акціонерних товариств з метою недопущення погіршення фінансового стану та банкрутств акціонерних товариств.

Встановлено, що метою проведення контролю (аудиту) економічного потенціалу з використанням більшою мірою аналітичних процедур — обґрунтування шляхів досягнення оптимальних параметрів соціально-економічних явищ і процесів у економічних суб'єктів, що перевіряються.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО - МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

2.1 Організаційно-інформаційне забезпечення контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

В здійсненні контролю (аудиту) економічного потенціалу підприємства, безумовно, значну роль буде відігравати інформаційне забезпечення. Від того наскільки повна та правдива інформація поступає до аудитора буде залежати і сама аудиторська перевірка та її результати.

Сьогоднішні дослідження спрямовані в основному не на етапи проходження інформації через фільтри, а на процес трансформації даних у ту інформацію, що необхідна для здійснення контрольної (аудиторської) перевірки на підприємствах різних форм власності. І тут можна розглянути схему, яка допоможе зрозуміти механізм формування незалежної аудиторської думки про економічний потенціал підприємства на основі певної інформаційної бази. (Додаток 3).

На першому етапі інформаційного забезпечення контролю (аудиту) економічного потенціалу відбувається збір і підготовка даних контролером (аудитором): дані бухгалтерської і статистичної звітності, окремі факти господарського життя підприємства, оцінки, техніко-економічні показники, зв'язки, усна інформація працівників підприємства і т.п. На цьому етапі варто відсіяти зайві і несуттєві дані, тобто обмежити весь потік тільки тією інформацією, що може вплинути на остаточне ухвалення рішення.

На другому етапі контролером (аудитором) здійснюється аналітична обробка початкових відомостей і розрахунок необхідних результативних показників, що дозволяють знайти нову нішу в діяльності господарюючого суб'єкта.

На третьому етапі інформаційного забезпечення контролю (аудиту) економічного потенціалу господарюючого суб'єкта йде процес виявлення

взаємозв'язків і інтерпретація показників, що необхідні і корисні для формування незалежної аудиторської думки про економічний потенціал підприємства.

Четвертий етап характеризується розробкою комплексу заходів, висновків і рекомендацій, необхідних для вироблення шляхів і напрямків вирішення поставленої проблеми щодо підвищення ефективності використання економічного потенціалу суб'єкта господарювання, виявлення нових резервів та реалізації існуючих можливостей (Додаток 3).

Основним інформаційним джерелом для контролю (аудиту) економічного потенціалу є фінансова звітність акціонерного товариства. Додатковою інформаційною базою для контролю (аудиту) економічного потенціалу підприємства являється також:

- внутрішня звітність підприємства;
- статистична звітність підприємства;
- дані періодичних видань.

Залежно від суб'єкта розрізняють внутрішній та зовнішній аудит економічного потенціалу. Суб'єктами внутрішнього аудиту є служби внутрішнього аудиту або окремі посадові особи, на яких покладаються обов'язки внутрішніх аудиторів підприємства, його бухгалтерська, фінансова служби, центр управління персоналом та окремі посадові особи, до функціональних обов'язків яких належать керівні функції. Зовнішній аудит здійснюється сторонніми аудиторами, його суб'єктами є державні фінансові інституції, аудиторські фірми, комерційні банки, інвестори, кредитори, постачальники, клієнти (споживачі, покупці) та інші суб'єкти ринкових економічних відносин.

На практиці ці два види аудиту звичайно перетинаються. З певною долею умовності можна сформулювати основні відмінності між ними. З наведених в табл.2.1 відмінностей можна виділити дві: по-перше, широта та доступність інформаційного забезпечення, що залучається, і, по-друге, степінь, в якій можна формалізувати аналітичні процедури і алгоритми.

Таблиця 2.1

Основні особливості внутрішнього і зовнішнього аудиту економічного потенціалу*

Класифікаційна ознака	Вид аудиту	
	зовнішній	внутрішній
Призначення	Загальна оцінка фінансового і майнового стану	Пошук резервів зниження затрат та підвищення ефективності поточної діяльності
Виконавці та користувачі	Зовнішні аудитори, власники, учасники ринку цінних паперів, податкові служби, кредитори, інвестори, ін.	Управлінський персонал підприємства (лінійні та функціональні керівники та фахівці)
Базове інформаційне забезпечення	Бухгалтерська (фінансова) звітність	Регламентовані і нерегламентовані джерела інформації
Характер наданої інформації	Загальнодоступна аналітична інформація	Деталізована аналітична інформація конфіденційного характеру
Степінь уніфікації методики аналізу	Достатньо висока можливість уніфікації процедур і алгоритмів	Індивідуалізовані розробки
Домінуючий часовий аспект аудиту	Ретроспективний та перспективний	Оперативний

*розроблено автором

Якщо в рамках зовнішнього аудиту спираються перш за все на загальнодоступну фінансову звітність, то інформаційне забезпечення внутрішнього аудиту більш широке, оскільки передбачає застосування практично будь-якої необхідної інформації. Що стосується другої відмінності, то вона в значній мірі також визначається складом і структурою вихідних даних, які має в наявності аудитор.

Таким чином, інформаційне забезпечення процесу контролю (аудиту) економічного потенціалу суб'єктів господарювання повинне бути організоване аудитором таким чином, щоб в результаті отриманих даних максимізувати внутрішній потенціал підприємства, мінімізувати його слабкості, розкрити його можливості, виявити ступінь безпеки, зв'язки, які існують між усіма цими факторами. Здійснення процесу оцінювання потенціалу підприємства в ході аудиту неможливе без достатнього якісного та достатнього інформаційного забезпечення.

Доцільно здійснити наліз основних економічних показників діяльності ПАТ «Укртелеком» на базі даних фінансової звітності (Додаток К).

Публічне акціонерне товариство «Укртелеком» — найбільший оператор фіксованого зв'язку в Україні. Компанія надає широкий спектр телекомунікаційних послуг в усіх регіонах країни. Уже багато років її справедливо вважають лідером серед провайдерів фіксованого інтернету.

Організаційну структуру досліджуваного товариства можна представити наступним чином (рис. 2.1)

Рис.2.1 Організаційна структура ПАТ «Укртелеком»

При визначенні суб'єктів внутрішнього контролю доцільним є розподіл їх на групи:

- суб'єкти, до функціональних обов'язків яких входить лише здійснення контрольної діяльності (відділ технічного контролю, контрольньо-ревізійний відділ, ревізійна комісія);
- суб'єкти, до функціональних обов'язків яких входять здійснення як контролю, так і виконавчої діяльності (бухгалтерська служба);
- суб'єкти, до функціональних обов'язків яких контрольна діяльність не включена, проте здійснюється в силу виробничих потреб підприємства (начальники служб, підрозділів);

- суб'єкти, що виконують контрольні функції з метою реалізації власних завдань управління господарськими витратами (планово-економічний відділ, відділ праці і заробітної плати).

Структура та характеристика повноважень органів контролю ПАТ «Укртелеком» наведена в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Характеристика повноважень та обов'язків органів корпоративного управління ПАТ «Укртелеком»*

Органи корпоративного управління	Опис повноважень та обов'язків
Загальні збори акціонерів (ПАТ «Укртелеком»)	Має право приймати рішення з усіх питань діяльності підприємства, в тому числі з тих, що належать до компетенції Наглядової ради і Виконавчого органу.
Наглядова рада (3 особи)	Погодження квартальних та річних звітів про результати господарської діяльності підприємства; надання доручень Ревізійній комісії на проведення перевірок фінансово-господарської діяльності підприємства, його дочірніх підприємств та філій; затвердження за подання Виконавчого органу підприємства аудитора; погодження за подання Виконавчого органу підприємства організаційної структури; погодження умов оплати праці посадових осіб товариства; погодження придбання, набуття у власність довгострокових фінансових вкладень підприємства; прийняття рішень щодо випуску облігацій підприємства тощо.
Правління підприємства (6 осіб)	Несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних та ін. документах, збереження облікових та ін. документів.
Ревізійна комісія (3 особи)	Контроль за виконанням фінансового плану підприємства; контроль за виконанням Виконавчим органом підприємства рішень Наглядової ради щодо питань фінансово-господарської діяльності; контроль за дотриманням рівня цін, за якими підприємства закуповує сировину, комплектуючі, матеріали, обладнання тощо; контроль за своєчасністю проведення розрахунків з бюджетом; контроль за одержанням, використанням та поверненням кредитів; перевірка порядку відчуження майна підприємства; перевірка фінансової документації підприємства; перевірка законності укладених угод підприємства; аналіз фінансового стану підприємства.

*розроблено автором

Необхідно відзначити, що правильна організація процесу внутрішнього контролю на ПАТ «Укртелеком» економічного потенціалу сприятиме чіткому документуванню господарських операцій, своєчасній та повній реєстрації

даних первинного обліку в реєстрах, а також правдивому відображенню інформації у фінансовій звітності підприємства.

Зовнішній контроль на ПАТ «Укртелеком» здійснює незалежна аудиторська компанія раз на рік. Затвердження зовнішньої аудиторської компанії належить Наглядовій раді підприємства.

Два рази на рік відбувається засідання Ревізійної комісії. Як видно з табл. 2.1 саме Ревізійна комісія (в особі 3 чоловік) проводить перевірку фінансово-господарської діяльності ПАТ «Укртелеком» двічі на рік.

Необхідно відзначити, що на підприємстві відсутня служба внутрішнього контролю (аудиту), яка б централізовано здійснювала внутрішній контроль за повнотою та правильністю визначення результатів господарської діяльності підприємства.

Інакше полягає справа, коли внутрішній контроль здійснюється службою (відділом, групою) внутрішнього контролю (аудиту), яка є самостійним підрозділом апарату управління. Така служба створюється з метою перевірки ефективності роботи організації та контролю за діяльністю всіх її структурних підрозділів. Умовою успішної роботи служби внутрішнього аудиту є її незалежність від інших підрозділів, що досягається шляхом прямого підпорядкування цієї служби керівнику підприємства. На нашу думку, організувати роботу служби внутрішнього контролю (аудиту) на ПАТ «Укртелеком» доцільно наступним чином (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Модель організації внутрішнього контролю (аудиту) економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

На ПАТ «Укртелеком» діє Ревізійна комісія, порядок створення якої регламентується установчими документами підприємства. Ревізійна комісія звітується на Раді директорів про ефективність внутрішнього контролю, обирає аудитора і аналізує результати аудиторської перевірки; висловлює своє судження про стан фінансової звітності.

Однак викликає сумнів компетенція ревізійних комісій з причини відсутності у її членів достатніх знань в області бухгалтерського обліку, а також розмежування відповідальності і повноважень між аудиторами та ревізійними комісіями. З нашого погляду, на ПАТ «Укртелеком» ревізійна комісія повинна створюватись в обов'язковому порядку, спираючись на контрольні групи при фінансово-бухгалтерській службі, в тісній взаємодії з юридичним відділом і внутрішнім аудитором (рис. 2.2).

Джерелами інформації для контролю є законодавчі акти, що регулюють фінансово-господарську діяльність, її планування, облік і контроль, а також звітні дані про роботу товариства за досліджуваний період, які дають змогу перевіряючим зробити висновки про достовірність обліку і звітності фінансово-господарської діяльності підприємства, правильність розподілу прибутку між власниками і державою, акціонерами, замовниками тощо.

Методами контролю є перевірка, ревізія, обстеження, моніторинг, фінансова експертиза, внутрішній аудит і службове розслідування. Методичні прийоми, що їх використовують у внутрішньому контролі, поділяються на дві групи: загальнонаукові, які ґрунтуються на використанні аналізу і синтезу, індукції та дедукції, аналогії та моделювання, системного та функціонально-вартісного аналізу тощо; специфічні – прийоми, вироблені в процесі реалізації контрольних функцій. Останні поділяються на методичні прийоми документального контролю (нормативно-правова, формальна, арифметична, експертна, зустрічна та логічна перевірка документів, перевірка правильності відображення господарських операцій у регістрах бухгалтерського обліку, контрольні порівняння показників на збалансованість, аналітична перевірка звітності та балансів, інші прийоми) і методичні прийоми фактичного контролю.

Саме до методичних прийомів контролю результатів фінансової діяльності можна віднести: документальну перевірку (нормативно-правову, арифметичну, формальну, зустрічну, іт.д.).

2.2 Аналітичні процедури аудиту економічного потенціалу акціонерного товариства

Аналітичні процедури, що відіграють значну роль при отримання доказів в ході контролю (аудиту), складаються із встановлення, аналізу, оцінки та перевірки по суті співвідношень між фінансово-економічними показниками підприємства та встановлення їх зворотного зв'язку.

Вивчення економічного потенціалу підприємства, динаміки його розвитку дозволяє контролеру (аудитору) висловити думку щодо фінансового стану підприємства, його економічності та ефективності діяльності та розробити обґрунтовані пропозиції з поліпшення фінансового становища та платоспроможності підприємства.

На рис. 2.3 зображена динаміка чистого прибутку (збитку) ПАТ «Укртелеком» за 2014 - 2018 рр.

Рис. 2.3 Динаміка чистого прибутку ПАТ «Укртелеком» за 2014-2018 рр. *

*розроблено автором на базі фінансової звітності підприємства

За даними рис. 2.3 найкращим роком щодо отримання прибутку за останні п'ять років був 2017 р. (сума чистого прибутку – 864,4 тис.грн), а найгіршим роком - 2014р. (сума прибутку -286,19 тис.грн). З 2016 р. по 2018 р. ПАТ «Укртелеком» величина чистого прибутку дещо зменшується за рахунок випереджаючого зростання витрат над доходами, а також за рахунок зменшення попиту на продукцію даного підприємства. В Додатку К наведена більш детально інформація про динаміку доходів та витрат ПАТ «Укртелеком» за 2014-2018 рр.

З додатку К видно, що крім 2017 року темп приросту сукупних витрат підприємства випереджає темп приросту сукупних доходів. На особливу увагу заслуговує збільшення інших операційних витрат в 2018 році в порівнянні з 2017 роком. Це відбулось за рахунок курсових різниць, а також збільшення адміністративних витрат (витрат на управління).

На рис. 2.4 графічно зображена динаміка сукупних доходів та витрат ПАТ «Укртелеком» за 2014-2018 р.

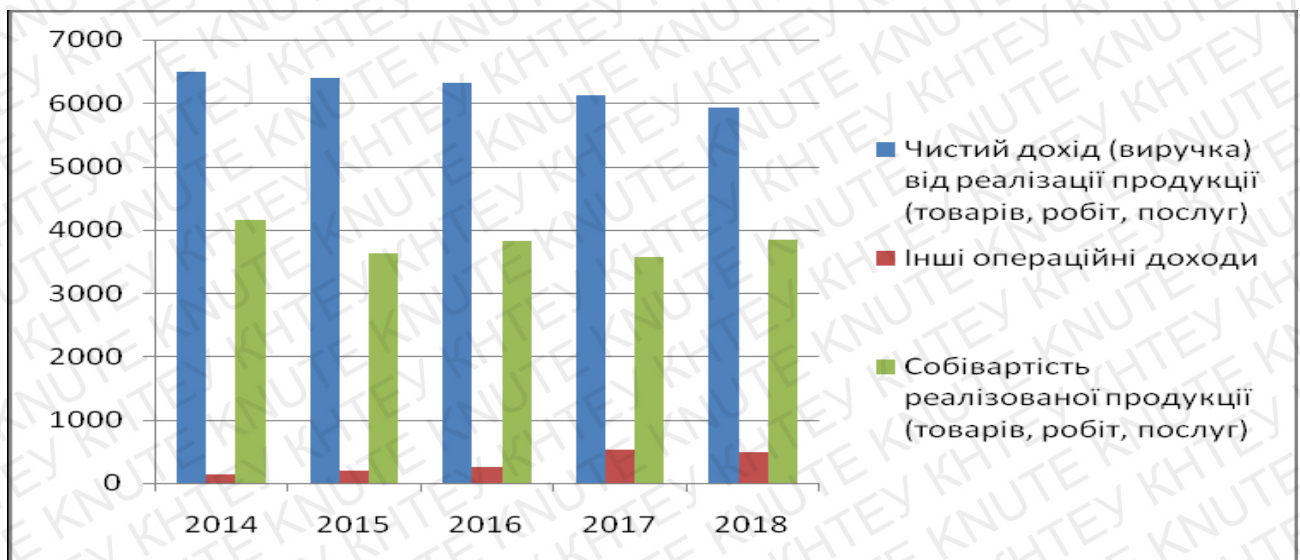

Рис. 2.4 Динаміка доходів та витрат ПАТ «Укртелеком» за 2014 – 2018 рр.*

*розроблено автором на базі фінансової звітності підприємства

В Додатку Б наведена динаміка активів, капіталу та зобов'язань досліджуваного підприємства.

З даних, наведених в Додатку Б можна побачити, що загальна вартість майна ПАТ «Укртелеком» за останні роки значно збільшилась, майже в два разів. В 2014 році валюта балансу складала – 7920,4 тис.грн., а вже в 2018 році – 13738,8 тис.грн. Це є позитивними змінами, оскільки збільшення активів свідчить про покращення економічного потенціалу підприємства, його ваги на ринку. Така зміна в обсязі активів підприємства була зумовлена збільшенням як необоротних, так і оборотних активів.

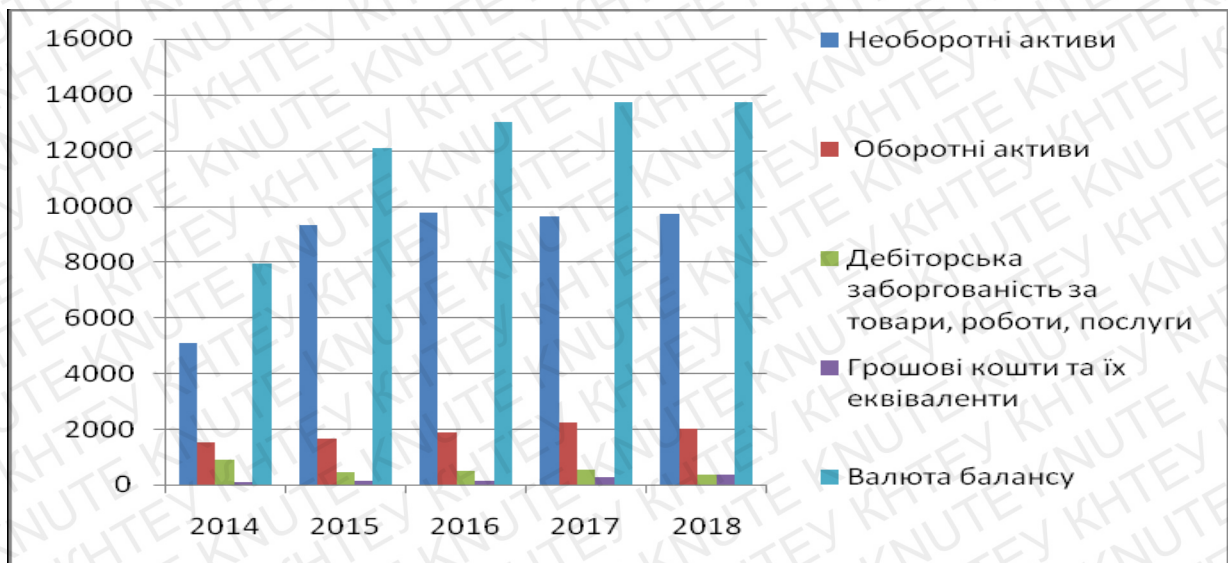

Рис. 2.5. Динаміка активів, капіталу та зобов'язань ПАТ «Укртелеком» за 2014 – 2018 рр.*

*розроблено автором на базі фінансової звітності

Аналізуючи довгострокові (необоротні) активи, найважливішим для оцінки фінансового стану є діагностика їх зростання, структурних зрушень та ефективності використання. Необоротні активи підприємства, повністю сформовані за рахунок основних засобів.

Дана стаття активів за аналізований період збільшилась, що свідчить про ступінь покриття (окупності) основного капіталу (за ступенем зношуваності). Так, основні засоби в 2014 році склали 4605 тис.грн. а вже в 2018 році – 8862,05 тис.грн. Така позитивна динаміка відбулась за рахунок придбання нового обладнання та техніки.

В табл. 2.3 наведені показники, що характеризують якісний стан основних засобів та інвестиційну привабливість підприємства.

Таблиця 2.3

Показники майнового стану ПАТ «Укртелеком» за 2016-2018 рр.

Показники	2014р.	2015р.	2016р	2017р	2018р
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,33	0,35	0,41	0,24	0,31
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,12	0,13	0,16	0,17	0,17
Коефіцієнт вибуття	0,16	0,06	0,08	0,08	0,08
Фондовіддача (тис.грн)	57,85	59,8	44,1	20,2	21,1

Із даних таблиці видно, що за аналізований періоді рівень зношеності основних засобів майже не змінився, але залишився на достатньо високому рівні. Одночасно можна констатувати помірний рівень оновлення основних засобів, позитивно оцінюється перевищення величини коефіцієнта оновлення основних засобів над коефіцієнтом вибуття, який в динаміці показував позитивну тенденцію до сталості.

На негативну увагу заслуговує зменшення фондовіддачі основних засобів досліджуваного підприємства, що свідчить про погіршення ефективності використання основних засобів підприємством.

Якщо порівняти оборотні та не оборотні активи, то можна відзначити, що необоротні активи займають приблизно 77 % в сукупних активах підприємства. Тобто підприємство має посилену увагу звертати якісному стану та ефективності використання необоротних активів, які є на підприємстві.

Збільшення оборотних активів відбулося за рахунок збільшення запасів, іншої поточної дебіторської заборгованості. Необхідно відзначити що в 2018р. в порівнянні з 2017 р. значно збільшилась дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Дана динаміка свідчить про погіршення платіжної дисципліни яка є на підприємстві. Керівництво підприємства має звернути увагу на вчасність погашення заборгованості.

Що ж до джерел формування активів, необхідно відзначити, що оборотні активи фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу і поточних зобов'язань підприємства.

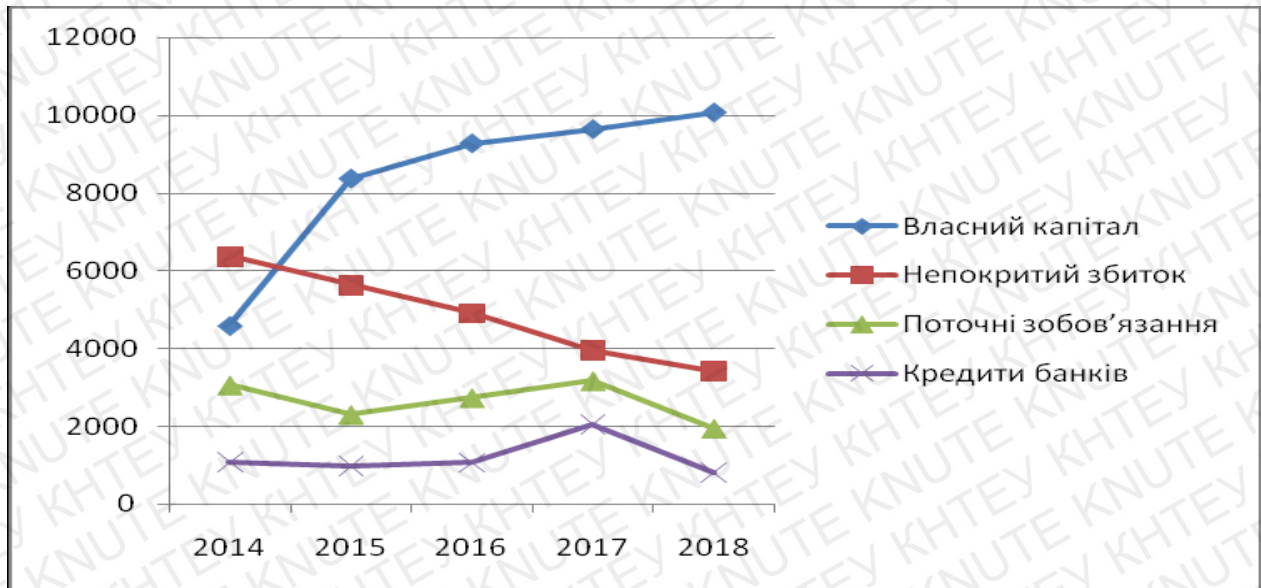

Рис. 2.6 Динаміка капіталу та зобов'язань ПАТ «Укртелеком» за 2014-2018рр.*

*розроблено автором на базі фінансової звітності підприємства

На кінець аналізованого періоду власний капітал значно збільшився за рахунок збільшення додаткового капіталу. Це є позитивною зміною, що веде до покращення фінансової стійкості підприємства.

В табл. 2.4 наведені показники ліквідності досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.4

Показники ліквідності ПАТ «Укртелеком» за 2014-2018 рр.

Показники	Норм. знач.	на 31.12.14	на 31.12.15	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18
Коефіцієнт покриття	2	0,91	0,96	0,91	0,92	1,34
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7 – 1,0	0,027	0,001	0,027	0,081	0,294
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,25	0,027	0,001	0,027	0,081	0,22
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	-	-83,1	-20,3	-83,1	-88,6	164,1

Із даних таблиці 2.4 видно, що коефіцієнт покриття значно менший за оптимальне значення, хоча і зростає. Коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності значно менші за оптимальні значення, що свідчить про брак вільних обігових коштів на підприємстві. Разом з тим, на позитивну увагу заслуговує збільшення найліквіднішого активу, а саме в 2016р. та 2017 р. в порівнянні з попередніми роками, грошові кошти збільшились на 70,5 тис.грн та 9,5 тис.грн. відповідно.

Таблиця 2.5

**Показники фінансової стійкості ПАТ «Укртелеком»
за 2014-2018 рр.**

Показник	Рік			
	2015	2016	2017	2018
Коефіцієнт автономії	-61,7	29,9	53,0	34,0
Коефіцієнт фінансування	-3,5	-3,9	-4,0	40,8
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	0,1	0,2	0,1	-0,02
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,1	0,1	0,1	0,03

В 2016р. підприємство отримало прибуток й сума власного капіталу значно збільшилась. Все це призвело до того, що коефіцієнт автономії в 2017 році склав 53,0 %. В 2018 році підприємство на 34 % фінансується за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами характеризує рівень забезпечення підприємства власними коштами. На досліджуваному підприємстві даний коефіцієнт має тенденцію до зниження, що свідчить про брак власних коштів на підприємстві.

Підводячи підсумок викладеному матеріалу, необхідно відмітити позитивні зрушення у фінансово-господарській діяльності досліджуваного підприємства. Так, підприємство перетворилося із збиткового на прибуткове, покращилась структура активів підприємства за рахунок збільшення ліквідних активів. Підприємство стало більш фінансово-стійким та незалежним від зовнішніх джерел фінансування.

2.3 Методика контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

Розкриємо методику аудиту економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком». В 2018 році аудит повного пакету річної фінансової звітності ПАТ «Укртелеком», яка складає комплект фінансової звітності у відповідності до МСФЗ був проведений незалежною Аудиторською компанією «Ерст енд Янг» в 2018 році.

Основними формами фінансової звітності є баланс і звіт про фінансові результати, а інші форми по суті є аналітичними розшифровками або доповненнями до перших двох. Разом з тим основне змістове навантаження із складу звітних форм для характеристики майнового та фінансового стану підприємства несе бухгалтерський баланс, оскільки будь-яка форма фінансової звітності може бути зведена до бухгалтерського балансу. Мету та процедури контролю (аудиту) економічного потенціалу наведено в Додатку В.

Після проведення попередніх переговорів з обраним підприємством-клієнтом (ПАТ «Укртелеком») та укладення договору на проведення аудиту, аудитор розпочинає процес планування майбутньої перевірки. Поряд з цим, як продовження договірної роботи, аудитор надсилає замовнику лист-зобов'язання, який можна вважати додатком до договору. Лист-зобов'язання для ТОВ «Ерст енд Янг» подано у Додатку Е.

Для досягнення ефективності та результативності перевірки, аудитор обговорює з керівництвом підприємства елементи загального плану аудиту і аудиторських процедур. В плані аудиту передбачено перелік загальних питань основних напрямків аудиторської перевірки.

Одержавши в процесі попереднього планування дані про підприємство, аудитор приступає до розробки загального плану аудиту (табл. 2.6). План аудиту є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах аудиту і строків їх виконання із зазначенням джерел інформації.

Таблиця 2.6

Аудиторська фірма « »
 Підприємство ПАТ «Укртелеком»
 Період, що перевіряється 01.01.18-31.12.18
 Період проведення аудиту 01.03.19-25.03.19

План аудиту економічного потенціалу

Види робіт	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	2	3	4
1. Загальне ознайомлення з підприємством та організацією бухгалтерського обліку	01.03.19-05.03.19	Радчук Ю.В., Лукомський В.О.	-
2. Аудит дотримання принципів складання звітності	06.03.19-12.03.19	Радчук Ю.В., Лукомський В.О.	-
3. Аудит стану аналітичного та синтетичного обліку	13.03.19-17.03.19	Радчук Ю.В., Лукомський В.О.	-
4. Аудит фінансового стану підприємства	18.03.19-22.03.19	Радчук Ю.В., Лукомський В.О.	-
5. Узагальнення результатів аудиту	23.03.19-25.03.19	Радчук Ю.В., Лукомський В.О.	-

Перед тим як застосовувати процедури по суті з оцінки економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком», аудиторська компанія має оцінити ефективність функціонування системи внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві. Для цього аудитор проводить тестування діючої системи внутрішнього контролю на підприємстві аби перевірити її ефективність та здатність в короткий термін виявити та виправити можливі помилки. Проведене тестування системи внутрішнього контролю на ПАТ «Укртелеком» наведено в Додатку 3.

За результатами проведеного тестування, було встановлено, що існуюча система внутрішнього контролю підпорядковується керівнику та Наглядовій раді ПАТ «Укртелеком». На підприємстві внутрішній контроль здійснюють члени Ревізійної комісії, а також керівники структурних підрозділів товариства на чолі з керівником установи та головним бухгалтером.

Анкетування середовища внутрішнього контролю на ПАТ «Укртелеком» зображено в Додатку 3. Так, за результатами проведеного анкетування на ПАТ «Укртелеком», було встановлено, що більшість відповідей на запитання анкети

– «Так», на основі чого аудитор може припустити, що ризик контролю на підприємстві є мінімальним.

Аудитор, розглянувши стан внутрішнього контролю Товариства, вважає за необхідне зазначити наступне:

- система внутрішнього контролю ПАТ «Укртелеком» спрямована на упередження, виявлення і виправлення суттєвих помилок, забезпечення захисту і збереження активів, повноти і точності облікової документації та включає адміністративний та бухгалтерський контроль;
- адміністративний контроль передбачає розподіл повноважень між працівниками підприємства таким чином, щоб жоден працівник підприємства не мав змоги зосередити у своїх руках усі необхідні для повної операції повноваження;
- бухгалтерський контроль забезпечує збереження активів підприємства, достовірність звітності та включає попередній, первинний (поточний) і наступний контроль.

Відсутність взаємозамінності може привести до того, що деякі об'єкти обліку можуть залишитись без контролю в умовах, коли відсутні відповідні працівники системи внутрішнього контролю та аудиту.

За результатами виконаних процедур перевірки стану корпоративного управління аудиторською компанією зроблено висновок, що система корпоративного управління в цілому відповідає вимогам Закону України «Про акціонерні товариства». Система внутрішнього контролю на підприємстві діє на достатньому рівні.

До негативних моментів, можна віднести відсутність окремого структурного підрозділу (служби внутрішнього аудиту), який би централізовано здійснював первинний, поточний та наступний внутрішній контроль на ПАТ «Укртелеком».

Анкета з оцінки організації бухгалтерського обліку на ПАТ «Укртелеком» наведено в дод. К.

За результатами проведеного тестування, аудитором було встановлено, що організація системи бухгалтерського обліку та виконання нею своїх прямих обов'язків та робочих функцій здійснюється на достатньо високому рівні.

Бухгалтерський облік здійснюється Товариством з використанням бухгалтерської комп'ютерної програми "1С: Підприємство 8.2". Компанія веде бухгалтерський облік відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку П(С)БО. Але, в ході тестування, аудитор виявив певні недоліки, а саме – підвищення кваліфікації робітників бухгалтерії на ПАТ «Укртелеком» здійснюється досить рідко. Це може вплинути на якість виконання ними своїх обов'язків. Тому рекомендовано проводити підвищення кваліфікації дещо частіше. Ці факти впливають на систему бухгалтерського обліку на підприємстві, але не є дуже суттєвими.

За результатами проведеного анкетування на ПАТ «Укртелеком», було встановлено, що система бухгалтерського обліку на підприємстві є дієвою та ефективною, спостерігається низька плинність кадрів облікового персоналу, їх висока кваліфікація, розроблено та застосовується робочий план рахунків та графік документообороту. За результатами проведеної оцінки аудиторського ризику (Додаток Л) було встановлено, що в цілому на ПАТ «Укртелеком» сприятливе середовище для проведення аудиту, однак факторами, що можуть вплинути на ризик аудитора щодо невірної твердження є:

- збільшення кредитних ставок, що негативно вплинули на бізнес клієнта;
- відсутність служби внутрішнього аудиту.

Таблиця 2.7

Аудиторська фірма «__»
 Підприємство ПАТ «Укртелеком»
 Період, що перевіряється 01.01.18-31.12.18
 Період проведення аудиту 01.03.19-25.03.19

Визначення аудиторського ризику

Тип ризику	Кількість позитивних відповідей при проведенні тестування на оцінку властивого ризику	Кількість відповідей при проведенні тестування на оцінку властивого ризику	Розрахунок властивого ризику	Властивий ризик
Ризик контролю	18	19	18\19	0,95

Продовж. табл. 2.7

Ризик невиявлення	-	-	-	0,04
Аудиторський ризик	-	-	-	0,033

Висновок: За результатами розрахунку аудитора, рівень загального аудиторського ризику був визначений у розмірі 3,3%.

За результатами проведеної оцінки системи бухгалтерського обліку активів, капіталу та зобов'язань встановлено, що в цілому всі норми облікової політики виконані згідно чинного законодавства, однак варто звернути увагу на відсутність методології щодо формування резервного капіталу на підприємстві та методики оцінки часток, що вносяться до статутного капіталу в натуральній та нематеріальній формах. Також аудитору варто взяти до уваги, що на ПАТ «Укртелеком» не підлягають обов'язковій переоцінці повністю спрацьовані основні засоби та нематеріальні активи, які використовуються у господарській діяльності товариства.

Таблиця 2.8

Аудиторська фірма «__»
 Підприємство ПАТ «Укртелеком»
 Період, що перевіряється 01.01.18-31.12.18
 Період проведення аудиту 01.03.19-25.03.19

Оцінка фінансового та майнового потенціалу ПАТ «Укртелеком» за допомогою загально прийнятих коефіцієнтів

Показники	Значення
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,44
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,26
Коефіцієнт вибуття	0,08
Фондовіддача	1,9
Коефіцієнт покриття	0,98
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,15
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007
Коефіцієнт автономії	0,73

Продовж. табл. 2.8

Показники	Значення
Коефіцієнт фінансування	1,3
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	-0,02
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,03
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	84,9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	30,8

За результатами проведеного фінансового аналізу видно, що майновий стан на підприємстві на задовільному рівні, оскільки показники зносу основних засобів досить високі, що є негативною ознакою.

Одночасно можна констатувати помірний рівень оновлення основних засобів, позитивно оцінюється перевищення величини коефіцієнта оновлення основних засобів над коефіцієнтом вибуття, який в динаміці показував позитивну тенденцію до сталості. Позитивна тенденція спостерігається по показнику фондівдачі, адже з кожним роком підприємство надає більше послуг в грошовому еквіваленті, що припадають на одиницю основних виробничих фондів

Показники ліквідності в 2018 році оцінені вкрай негативно, оскільки їх величина не відповідає оптимальному значенню і занадто мала, тобто платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань навіть за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами обмежені.

Щодо показників фінансової стійкості, то вони погіршуються з кожним роком, що свідчить про фінансову залежність, зниження гарантії погашення підприємством своїх зобов'язань, спостерігається посилення залежності підприємства від кредиторів, тобто про зниження його фінансової стійкості

Таким чином, виходячи з аналізу можемо зазначити, що підприємство є фінансово нестійким. Позитивним є лише зменшення розмірів дебіторської та кредиторської заборгованості акціонерного товариства.

Пропонуємо оцінку економічного потенціалу за допомогою методу ранжування фінансових показників та коефіцієнтів.

Реалізація даного алгоритму забезпечується відповідно до таких припущень (результуючі дані першого та другого етапів).

Визначено напрями дослідження: майновий стан A ; ліквідність та платоспроможність L ; рентабельність R ; власний капітал E .

Сформуємо сукупність цільових показників, які наведено у додатку Е.

Визначимо інтервали для ранжування розрахункових значень кожного із цільових показників. При цьому основою для обґрунтування встановлення тих чи інших меж інтервалів слугував досвід попередніх комплексних досліджень, нормативно-правові вимоги, індикативні показники, розроблені вітчизняними та зарубіжними практиками та науковцями тощо.

За базу порівняння беремо фінансовий стан підприємства з початку його створення. Визначення рангу кожного інтервалу – порядок рангу того чи іншого інтервалу враховуємо ринкове положення об'єкта дослідження – ПАТ «Укртелеком», його цільове значення, а також його специфіку фінансово-господарської діяльності у коротко- та довгостроковому періодах, що відображено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

**Визначення рангу інтервалів для показників фінансового стану
ПАТ «Укртелеком» станом на 01.01.2019**

Рівень інтервалу	Ранг цільового показника	Інтервали сукупного рангу підприємства
Незадовільний	-3	[-30; -6]
Нормальний	0	[-5; 5]
Достатній	1	[6; 19]
Високий	3	[20; 30]

Визначаємо формою надання кінцевої інформації:

- порядок рангу кожного показника чи коефіцієнта;
- розрахунок сукупного рангу підприємства – сукупний ранг визначаємо як суму рангів окремих елементів сукупності цільових показників (відповідно, максимальне значення сукупного рангу становить 30 – добуток кількості

цілових показників та максимального рангу), а також приведений ранг підприємства – об'єкта дослідження шляхом його приведення до інтервалу $[-3; 3]$, приймаючи рівнозначними кожен із напрямів дослідження (окремі коефіцієнти в межах напрямів дослідження мають однакову вагу).

Абсолютне значення приведенного рангу підприємства, об'єкта дослідження розраховуємо за формулою:

$$Z = \alpha_A \sum_{i=1}^n \beta_i^F A_i + \alpha_L \sum_{i=1}^n \beta_i^L L_i + \alpha_R \sum_{i=1}^n \beta_i^R R_i + \alpha_Q \sum_{i=1}^n \beta_i^Q Q_i \quad (2.1)$$

де α_1 – коефіцієнти ваги напрямів дослідження;

β_{ij} – коефіцієнти ваги цілових показників за окремими напрямами.

Зважаючи на викладені вище припущення про рівнозначність напрямів дослідження та цілових показників, формула (2.1) матиме такий вигляд:

$$Z = \frac{1}{4} \sum_{i=1}^3 \frac{A_i}{3} + \frac{1}{4} \sum_{i=1}^3 \frac{L_i}{3} + \frac{1}{4} \sum_{i=1}^2 \frac{R_i}{2} + \frac{1}{4} \sum_{i=1}^2 \frac{Q_i}{2} \quad (2.2)$$

$$Z = \frac{1}{4} \cdot \frac{3+0+1}{3} + \frac{1}{4} \cdot \frac{-3+1+3}{3} + \frac{1}{4} \cdot \frac{-3-3}{2} + \frac{1}{4} \cdot \frac{1-3}{2} = -0,584$$

Приведений ранг ПАТ «Укртелеком» становитиме $-0,584$, що вміщується у проміжок від -3 до 0 .

Отже, фінансово-економічний потенціал підприємства, що досліджується, може бути ідентифікований як такий, що нижчий від нормального, але наближений до достатнього рівня відповідно до визначених на початку комплексного фінансового аналізу критеріїв. Крім того, за даними аналізу можна визначити, що основним напрямом подальшого розвитку економічного потенціалу підприємства, має стати поліпшення рентабельності підприємства ПАТ «Укртелеком». Негативний вплив на ранг підприємства максимальний «-б», а також окремих цілових показників – абсолютна ліквідність.

Висновок дорозділу 2

В роботі надана характеристика повноважень та обов'язків органів корпоративного управління ПАТ «Укртелеком». Встановлено, що правильна

організація процесу внутрішнього контролю на ПАТ «Укртелеком» економічного потенціалу сприятиме чіткому документуванню господарських операцій, своєчасній та повній реєстрації даних первинного обліку в регістрах, а також правдивому відображенню інформації у фінансовій звітності підприємства.

Збільшення оборотних активів відбулося за рахунок збільшення запасів, іншої поточної дебіторської заборгованості. В 2018р. в порівнянні з 2017 р. значно збільшилась дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Дана динаміка свідчить про погіршення платіжної дисципліни яка є на підприємстві. Керівництво підприємства має звернути увагу на вчасність погашення заборгованості.

За результатами проведеного фінансового аналізу видно, що майновий стан на підприємстві на задовільному рівні, оскільки показники зносу основних засобів досить високі, що є негативною ознакою. Одночасно можна констатувати помірний рівень оновлення основних засобів, позитивно оцінюється перевищення величини коефіцієнта оновлення основних засобів над коефіцієнтом вибуття, який в динаміці показував позитивну тенденцію до сталості. Позитивна тенденція спостерігається по показнику фондівдачі, адже з кожним роком підприємство надає більше послуг в грошовому еквіваленті, що припадають на одиницю основних виробничих фондів.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПАТ «УКРТЕЛЕКОМ»

3.1. Удосконалення організації контролю економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

Значний прогрес в контрольній роботі може бути досягнутий за рахунок використання комп'ютерної техніки. Під час здійснення контролю (аудиту) використовуються портативні комп'ютери, які підвищують продуктивність праці контролерів (аудиторів). Застосування цієї техніки забезпечує оперативність і більшу точність виконання аудиторських процедур.

Більшість аудиторів знайомі зі статистичними вибірковими дослідженнями, але мало хто застосовує їх на практиці через трудомісткість відбору елементів вибірки. Це завдання чудово вирішують спеціалізовані системи, наприклад «Турбо Аудит». Вона розроблена на платформі «Турбо Бухгалтер». При виборі платформи розробники керувалися тим, що «Турбо Бухгалтер» є цілком відкритою для користувача програмою – це дозволяє легко і швидко вносити зміни в алгоритм роботи програми, змінювати параметри інтерфейсу та існуючі бланки, не володіючи широкими знаннями в сфері програмування, і, поряд з цим, містить могутні засоби програмування для досвідчених ІТ – фахівців. Не останню роль у виборі платформи зіграло те, що розробники Турбо Бухгалтер надали своїй програмі широкі функціональні можливості та потужній інструментарій.

Програма «Турбо Аудит» - прикладна експертна система, що оперує знаннями в прикладній галузі з метою видачі рекомендацій, відіграє роль асистента аудитора в підготовці рішень, які повинен прийняти фахівець і зробити певні висновки.

Програма суттєво спрощує процедуру перевірки, виконує всі рутинні та трудомісткі операції самостійно, що дозволяє аудитору зосередитись на головному – на самій перевірці, що не може не сподобатись. Варто зазначити,

що така аудиторська програма потрібна керівнику аудиторської фірми не менш, ніж самим аудиторам, оскільки дозволяє суттєво скоротити термін планування та проведення аудиту, збільшити якість виконання робіт, посилити контроль за діяльністю групи аудиторів.

Для реалізації тієї або іншої технології аудиту в програмі «Турбо Аудит» передбачений набір певних засобів. Структуру засобів програми «Турбо Аудит» нами представлено на рис.3.1.

Аудит того або іншого розділу починається зі складання програми проведення робіт (робоча програма аудиту). У програму аудиту включаються всі необхідні процедури, починаючи з запиту документів, що перевіряються, реєстрів обліку і закінчуючи складанням підсумкового висновку по розділу аудита.

Рис.3.1. Структура засобів в програмі «Турбо Аудит»*

*розроблено автором

Методика, що закладена в програму «Турбо Аудит», спрямована на максимальну ефективність роботи аудитора. Аудиторську перевірку підприємства можна умовно розділити на кілька етапів (рис. 3.2), перші чотири з яких є основними.

Рис. 3.2. Етапи аудиторської перевірки

На першому етапі здійснюється вивчення потреб клієнта, готується інформація про нього, складаються документи, визначаються цілі і завдання аудиторської фірми, а також перелік аудиторських послуг, що надаються. Завершується етап укладанням договору.

Другий етап представляє складність для всіх аудиторських фірм, особливо для малих і середніх.

У відповідності зі стандартами аудиту, необхідно визначити рівні суттєвості, аудиторські ризики, а також розрахувати величину вибірки.

Використані в системі процедури дозволяють також розподілити величину суттєвості по статтях звітності. Крім того, системою формується загальний план і зведена програма аудиту.

Процес адекватного планування аудиту регламентують такі стандарти: МСА 300 "Планування аудиту фінансової звітності", МСА 315 "Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкту господарювання і його середовища", МСА 320 "Суттєвість при плануванні та проведенні аудита".

Третій етап – найбільш трудомісткий. Він передбачає здійснення класифікації вибраних розділів аудиту, яких нараховується 16 одиниць. Для кожного з розділів аудиту складено програму робіт, що представляє собою

перелік усіх необхідних аудиторських процедур, для кожної з яких підключено свій робочий бланк.

Перед початком аудиторської перевірки її керівник повинен мати не лише загальну програму аудиту, але її детальну проробку – робочі програми конкретних розділів аудиту. Ці програми складають основу технології аудиту. Ми пропонуємо одну з можливих технологій.

Четвертий етап - це етап підготовки офіційного аудиторського висновку, складання звіту аудитора і письмової інформації особі, що підлягає перевірці. На цьому етапі, відповідно до стандартів проводяться заключні процедури, представленні на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Заключні процедури в аудиті

Слід зазначити ще два додаткових етапи робіт, що складають невід'ємну частину аудиту. Насамперед, це блок контролю якості, що містить процедури, які забезпечують належний контроль якості аудиту на всіх його етапах, та блок комплексного фінансового аналізу господарської діяльності підприємства.

Максимально використовуючи можливості, закладені у програмі «Турбо Аудит», аудиторська фірма може створювати різні методики, що забезпечують, реалізацію обраної аудиторами технології аудиту і використовувати не лише запропоновану методика, але і власні розробки.

Тому, за проведеною нами оцінкою відмічено, що програма „Турбо Аудит” має досить великі переваги.

Важливою перевагою програми «Турбо Аудит» є можливість її роботи з комплектом локальних версій та організації роботи аудиторів на окремих комп'ютерах, не об'єднаних у локальну мережу.

Така можливість особливо важлива при роботі на виїзді, коли включення комп'ютерів у мережу недоступне. Програма «Турбо Аудит» має механізм вивантаження і завантаження даних через картотеки.

Таким чином, методика контролю (аудиту) з використанням комп'ютерів є сукупністю аудиторських комп'ютерних програм, за допомогою яких відбувається вивчення й оцінка об'єктів дослідження. При проведенні контролю (аудиту), аудитор може використовувати комп'ютер, як при веденні бухгалтерського обліку вручну, так і при автоматизації обліку.

Проаналізувавши переваги і недоліки кожної з програм, можна зробити висновок, що найбільш інноваційними, зручними та оптимальними для застосування при здійсненні аудиту економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком» є продукти програмного забезпечення CaseWare, опис яких наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Опис програмних продуктів CaseWare*

№	Назва програмного забезпечення	Характеристика програмного забезпечення
1	CaseWare Working Papers	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дозволяє систематизувати процеси складання фінансової звітності, консолідації даних та підвищити рівень контролю. 2. Надає можливість створювати свої фінансові звіти з багатьох ресурсів та робочих документів. 3. Повна автоматизація виключає ризик викривлення даних та дає можливість оновлювати дані миттєво.
2	CaseWare IDEA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дозволяє швидко та легко імпортувати практично будь-які дані з різних форматів з великою кількістю інформації, а також містить функцію їх аналізу та оцінки. 2. Програма захищає вихідні дані та забезпечує доступ тільки для читання, гарантуючи надійність всіх даних. 3. Містить SmartAnalyzer – платформа, яка включає в себе аналіз оборотно-сальдових відомостей, кредиторської та дебіторської заборгованості, аналіз матеріальних запасів та основних засобів.

Таблиця 3.1 (продовження)

2	CaseWare IDEA	<p>1. Дозволяє швидко та легко імпортувати практично будь-які дані з різних форматів з великою кількістю інформації, а також містить функцію їх аналізу та оцінки.</p> <p>2. Програма захищає вихідні дані та забезпечує доступ тільки для читання, гарантуючи надійність всіх даних.</p> <p>3. Містить SmartAnalyzer – платформа, яка включає в себе аналіз оборотно-сальдових відомостей, кредиторської та дебіторської заборгованості, аналіз матеріальних запасів та основних засобів.</p> <p>4. Функція Visual Script IDEA допоможе повторно використовувати створені раніше процеси аналізу і зберегти історію дій для регулярного моніторингу.</p> <p>5. Цілодобова служба підтримки, яка надає швидко та розгорнуту допомогу з питань по використанню будь-яких функцій або особливостей IDEA.</p>
3	CaseWareRiskSpace	<p>1. Містить докладну інформацію про кожен ризик, включаючи опис, дату додавання, категорії та багато іншого, а також додаткову інформацію, про вжиті заходи для його усунення.</p> <p>2. RiskSpace має понад 100 стандартизованих ризиків, 200 листів з коментарями, доступні для скачування безкоштовно, щоб надати допомогу по ідентифікації ризиків, пов'язаних з ними контролів та містить шаблони для листа керівництву.</p>

**розроблено автором*

Отже, для проведення, як зовнішнього, так і внутрішнього аудиту економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком» доречно застосовувати програмні продукти CaseWare, які є найбільш оптимальними, зручними, економічно вигідними та простими у використанні.

Проте жоден програмний продукт не здатний замінити роботу самого контролера (аудитора), адже ця робота не може бути формалізованою і спроможна лише полегшити чи скоротити процес контролю.

Отже, в процесі перевірок наявність програмного забезпечення є необхідною умовою ефективного його проведення та умовою відповідності правилам та процедурам МСБО. Наявність програми «Турбо Аудит» суттєво спрощує процедуру перевірки, виконує всі рутинні та трудомісткі операції самостійно, що дозволяє контролеру (аудитору) зосередитись на головному – на самій перевірці. Таке програмне забезпечення сприяє переходу на новий світовий стандарт якості в роботі контролера (аудитора) та європейський рівень організації роботи підприємства і забезпечує підвищення продуктивності праці.

3.2 Удосконалення методики аудиту економічного потенціалу ПАТ

«Укртелеком»

В теперішній час Україна взяла курс на застосування міжнародних стандартів, що вимагає істотних змін у сфері контролю (аудиту) через адаптацію чинного законодавства з аудиторської діяльності. Під час проведення аудиту економічного потенціалу аудитор не варто забувати про те, що навіть істотні помилки він може не виявити.

Головним запропонованим нововведенням є механізм комплексної оцінки економічного потенціалу з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища на основі проектування матриці перспектив економічного потенціалу.

Для комплексного відображення результатів оцінок економічного потенціалу та зовнішнього середовища підприємства нами запропоновано матрицю перспектив економічного потенціалу, яка поділяється на шістнадцять квадратів та чотири зони (рис. 3.4).

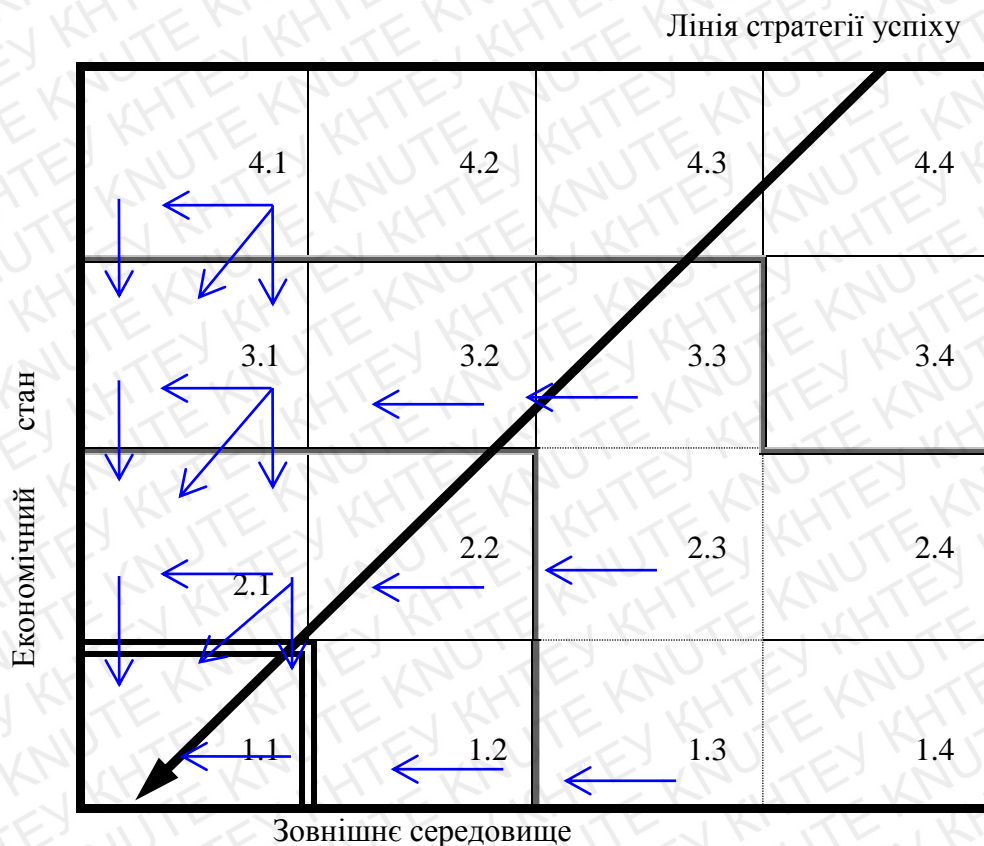

Рис. 3.4. Матриця перспектив економічного потенціалу*

*розроблено автором на базі [35]

Позиція безумовного успіху: підприємства з прогнозованим стійким економічним станом та сприятливим зовнішнім оточенням (квадрат 1.1).

Позиція рівноваги: підприємства із стійким економічним станом, зовнішнє оточення яких не перешкоджає економічній діяльності (квадрат 1.2); підприємства, що мають відхилення від норми за окремими показниками та сприятливе чи нейтральне зовнішнє оточення (квадрати 2.1, 2.2).

Критичний стан: підприємства з прогнозованим стійким економічним станом і підприємства, що мають відхилення від норми за окремими показниками, зовнішнє оточення яких перешкоджає або негативно впливає на перспективний економічний потенціал (квадрати 1.3, 2.3, 1.4, 2.4); підприємства, прогнозований економічний стан яких відноситься до категорії “підвищеного ризику”, але зовнішнє оточення сприятливо чи нейтрально впливає на нього (квадрати 3.1, 3.2); підприємства з прогнозованим напруженим економічним станом та несприятливим зовнішнім оточенням (квадрат 3.3).

Кризисна зона: підприємства з прогнозованим напруженим економічним станом та несприятливим зовнішнім оточенням (квадрат 3.4); підприємства із прогнозованим незадовільним економічним станом та сприятливим чи нейтральним зовнішнім оточенням (квадрат 4.1, 4.2). Підприємства із прогнозованим незадовільним економічним станом та несприятливим зовнішнім оточенням, що не мають перспектив подальшої стабілізації (квадрати 4.3, 4.4).

Застосування матриці перспектив економічного потенціалу дозволяє спрогнозувати “критичний шлях” на перспективу і виявити поріг можливостей підприємства. Для кожного квадрату в матриці визначено стратегічні (позначені стрілкою) й тактичні рішення, завдяки яким можна поліпшити економічний стан підприємства.

Повний аналіз економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком», як і будь-якої іншої установи неможливий без прогнозування, або виявлення економічного потенціалу. Використовуючи прогнозні значення показників, ці моделі дозволяють аудитору надійно встановити перспективний економічний

потенціал підприємства. Шляхом експериментальних досліджень, використовуючи методи кореляційно-регресійного аналізу залежності валового прибутку від виручки реалізації продукції та програмний пакет Microsoft Excel, для підприємства ПАТ «Укртелеком», отримана діаграма тренду наведена на рис. 3.5.

Рис. 3.5. Трендовий аналіз динаміки валового прибутку ПАТ «Укртелеком» за 2014 – 2018 рр.

Складемо прогноз економічного росту підприємства на найближчі три роки – 2019-2021 рр. На основі даних отриманих за результатами дослідження в другому розділі по фактичним даним Звітів про фінансові результати за 2014-2018 рр. спостерігається певне зростання показників виручки від реалізації продукції та сукупного прибутку. Розрахуємо прогнозні показники і занесемо їх до табл. 3.12. Для наочності на рис.3.7 наведена діаграма динаміки фактичного та прогнозованого валового прибутку ПАТ «Укртелеком» за 2014-2022 рр.

Таблиця 3.2

Прогнозні показники ПАТ «Укртелеком»

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	27159	29412	30164	32198	33976	44268	52827	58531	61383
Сукупний прибуток, тис. грн.	5127	5624	6954	7645	6228	7665	9501	9924	10347

Прогнозні значення виручки від реалізації продукції описуються формулою (3.3):

$$X = 32863 + 2852 \times t \quad (3.3)$$

де 32863 тис.грн. – середнє значення виручки за 2014-2022 рр.,

2852 тис.грн. – середньорічний приріст обсягів виручки,

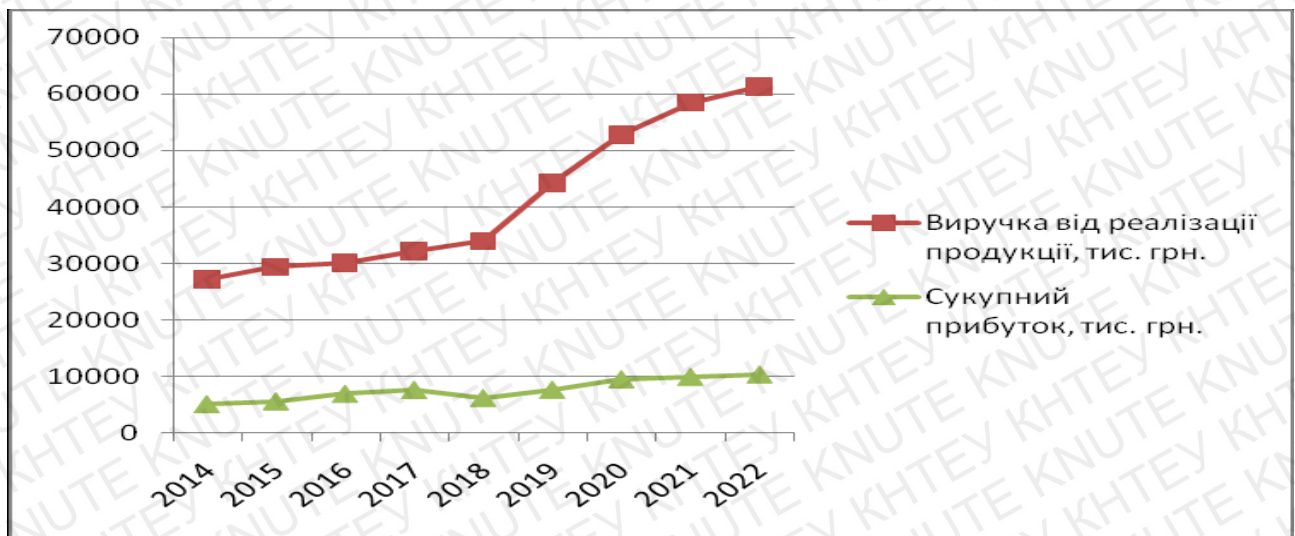
t – умовний показник років.

$$X_{2020} = 32863 + 2852 \times 7 = 52827 \text{ тис.грн.}$$

$$X_{2021} = 32863 + 2852 \times 9 = 58531 \text{ тис.грн.}$$

$$X_{2022} = 32863 + 2852 \times 10 = 61383 \text{ тис.грн.}$$

Рис. 3.6. Динаміка фактичного та
пр

огнозованого сукупного прибутку ПАТ «Укртелеком» за 2014-2022 рр.

Прогнозні значення валового прибутку описуються формулою (3.4):

$$Y = 6540 + 423 \times t \quad (3.4)$$

де 6540 тис.грн. – середній валовий прибуток за 2007-2011 рр.,

423 тис.грн. – середньорічний приріст валового прибутку,

t – умовний показник років.

$$Y_{2019} = 6540 + 423 \times 7 = 9501 \text{ тис.грн.}$$

$$Y_{2020} = 6540 + 423 \times 8 = 9924 \text{ тис.грн.}$$

$$Y_{2021} = 6540 + 423 \times 9 = 10347 \text{ тис.грн.}$$

Таким чином, приходимо до висновку, що на найближчу перспективу 2019 -2021 рр. у ПАТ «Укртелеком» очікується позитивна тенденція економічного зростання, як обсягів реалізації послуг, так і отримання прибутків від основної діяльності.

Висновок розділу 3

В третьому розділі випускної кваліфікаційної роботи представлені практичні аспекти методики аудиту економічного потенціалу: застосування аналітичних процедур, узагальнення результатів даного виду аудиту, використання в роботі спеціальної програми «Турбо Аудит» та вказані напрями вдосконалення проведення аудиту економічного потенціалу, зроблено прогноз фінансових показників на ближню перспективу і надані шляхи оптимізації поліпшення фінансового стану на підприємстві.

Згідно прогнозного аналізу фінансових показників на найближчу перспективу 2019-2022 рр. доведено, що у ПАТ «Укртелеком» очікується позитивна тенденція економічного зростання, як обсягів реалізації продукції, так і отримання прибутків від основної діяльності.

Для проведення, як зовнішнього, так і внутрішнього аудиту економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком» доречно застосовувати програмні продукти CaseWare, які є найбільш оптимальними, зручними, економічно вигідними та простими у використанні.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі здійснено теоретичні узагальнення формування та оцінки економічного потенціалу підприємства, а також розкрито сутність і визначення методичних засад контролю економічного потенціалу акціонерного товариства. Результати досліджень дозволили сформулювати наступні висновки:

1. Економічний потенціал підприємства є складною, ієрархічно структурованою, динамічною системою. Кожна із підсистем економічного потенціалу залежить від оптимального поєднання окремих видів економічних ресурсів, які залучаються у виробничий процес, рівня організації виробництва і праці, ефективності системи управління. Економічний потенціал підприємства характеризує максимально можливий обсяг виробництва матеріальних благ і послуг в умовах, що забезпечують найбільш ефективне використання за часом і продуктивністю наявних економічних ресурсів.

2. Оцінка економічного потенціалу підприємства в натуральному виразі припускає визначення кількості економічних ресурсів, якими володіє підприємство і кількості продукції, робіт і послуг, які можуть бути вироблені підприємством при якнайповнішому і ефективному використанні цих ресурсів. Економічний потенціал підприємства розглядається як стратегічний ресурс, який забезпечує його стійкість в неадекватних умовах макросередовища, дозволяє нейтралізувати негативний вплив зовнішніх чинників.

3. Мета проведення контролю (аудиту) економічного потенціалу з використанням більшою мірою аналітичних процедур — обґрунтування шляхів досягнення оптимальних параметрів соціально-економічних явищ і процесів у економічних суб'єктів, що перевіряються.

4. Другий розділ роботи було присвячено організаційно-інформаційній базі аудиту економічного потенціалу суб'єктів господарювання. Нами представлена схема, яка допоможе зрозуміти механізм формування незалежної аудиторської думки про економічний потенціал підприємства на основі певної інформаційної бази; розкрито які основні показники аудитор зможе взяти з

конкретних видів фінансової звітності підприємства; визначені відмінності між зовнішнім та внутрішнім аудитом економічного потенціалу суб'єкта господарювання. В роботі представлені основні оброблені джерела нормативної бази та напрямки їх застосування безпосередньо в процесі аудиту економічного потенціалу.

5. Особлива увага в роботі приділяється використанню в аудиті аналітичних процедур, адже при їх проведенні здійснюється аналіз взаємозв'язків між даними різних форм фінансової звітності та синтетичних рахунків, а також між даними фінансової звітності та позафінансовою інформацією (запланованими показниками діяльності та їх виконанням), порівнюються фактичні дані з даними за минулі періоди.

6. Загальна вартість майна ПАТ «Укртелеком» за останні роки значно збільшилась, майже в два разів. В 2014 році валюта балансу складала – 7920,4 тис.грн., а вже в 2018 році – 13738,8 тис.грн. Це є позитивними змінами, оскільки збільшення активів свідчить про покращення економічного потенціалу підприємства, його ваги на ринку. Така зміна в обсязі активів підприємства була зумовлена збільшенням як необоротних, так і оборотних активів.

7. Збільшення оборотних активів відбулося за рахунок збільшення запасів, іншої поточної дебіторської заборгованості. В 2018р. в порівнянні з 2017 р. значно збільшилась дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Дана динаміка свідчить про погіршення платіжної дисципліни яка є на підприємстві. Керівництво підприємства має звернути увагу на вчасність погашення заборгованості.

8. За результатами проведеного фінансового аналізу видно, що майновий стан на підприємстві на задовільному рівні, оскільки показники зносу основних засобів досить високі, що є негативною ознакою. Одночасно можна констатувати помірний рівень оновлення основних засобів, позитивно оцінюється перевищення величини коефіцієнта оновлення основних засобів над коефіцієнтом вибуття, який в динаміці показував позитивну тенденцію до сталості. Позитивна тенденція спостерігається по показнику фондівдачі, адже

з кожним роком підприємство надає більше послуг в грошовому еквіваленті, що припадають на одиницю основних виробничих фондів

9.В третьому розділі випускної кваліфікаційної роботи представлені практичні аспекти методики аудиту економічного потенціалу: застосування аналітичних процедур, узагальнення результатів даного виду аудиту, використання в роботі спеціальної програми «Турбо Аудит» та вказані напрями вдосконалення проведення аудиту економічного потенціалу, зроблено прогноз фінансових показників на ближню перспективу і надані шляхи оптимізації поліпшення фінансового стану на підприємстві.

10.Згідно прогнозного аналізу фінансових показників на найближчу перспективу 2019-2022 рр. доведено, що у ПАТ «Укртелеком» очікується позитивна тенденція економічного зростання, як обсягів реалізації продукції, так і отримання прибутків від основної діяльності.

11.Для проведення, як зовнішнього, так і внутрішнього аудиту економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком» доречно застосовувати програмні продукти CaseWare, які є найбільш оптимальними, зручними, економічно вигідними та простими у використанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аудит проектів: навч. посіб. ОВ Амеліна - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010
2. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 319 с.
3. Аудит: підручник / наук. ред. І.І. Пилипенка; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. – 643 с.
4. Баранова А.О. Аудит: навчальний посібник / А. О. Баранова, Т. А. Наумова., А.І. Кашперська. – Х.: ХДУХТ, 2017. – 246 с.
5. Барановська В.Г. До питання організації внутрішнього аудиту. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»: Науковий збірник / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів, 2013. – № 3 (68).
6. Белозерцев В. С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві / В. С. Белозерцев, О. С. Худякова // Економіка та держава. - 2019. - № 1. - С. 73-77.
7. Боцян Т.В. Облік і внутрішній контроль діяльності підприємств в умовах використання комп'ютерних технологій: управлінський аспект: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.14 / Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України / Т.В. Боцян – К.,2015. – 20 с.
8. Будник Л. Внутрішній контроль як засіб підвищення економічної безпеки бізнесу / Л. Будник, С.І. Саченко // Галицький економічний вісник / Тернопільський державний технічний університет ім. І. Пулюя, 2016. – № 4 (33). – С. 191–194.
9. Бурачек І.В., Свіцельська В.В. Моделі корпоративного контролю в акціонерних товариствах/І.В. Бурачек // Вісник ЖДТУ 2012, №1 (59). – С. 42-49
10. Васильківський Д. М. Процес аналізу та оцінки ризиків підприємств виробничого підкомплексу / Д. М. Васильківський // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. - 2018. - № 2. - С. 37-46.
11. Гуцаленко У.О. Внутрішній аудит як складова системи ефективного управління підприємством / У.О. Гуцаленко, Г.В. Причепа. – Інноваційна економіка. – 2018. – №2. – С. 111-114.
12. Гуцаленко У.О. Комп'ютерний аудит в системі внутрішньогосподарського контролю / У.О. Гуцаленко // Інноваційна економіка. – 2010. - №3. – С. 138-143

13. Дорош Н. І. Методологічні аспекти оцінки аудитором внутрішнього контролю підприємства / Н. І. Дорош, М. О. Фесай // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. - 2018. - № 1-2. - С. 67-76.
14. Дьомкіна О. Аналіз методів оцінки ризиків при інвестиціях у розвиток персоналу підприємства / О. Дьомкіна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2015. - Вип. 5. - С. 49-55.
15. Жадан М. І. Внутрішній аудит витрат на забезпечення якості продукції промислового підприємства / М. І. Жадан, Г. М. Кахадзе // Сталий розвиток економіки. - 2015. - № 1. - С. 68-74
16. Про акціонерні товариства: Закон України No 514-VI від 17.09.2008р. - зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-17>[Електронний ресурс].
17. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
18. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 11.06.2017 №996-14 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
19. Звіти Аудиторської палати України до Кабінету Міністрів України за 2014–2017 роки. URL: <https://www.apu.net.ua/zvit-do-kmu> (дата звернення: 15.12.2018).
20. Зоріна О. А. Ідентифікація ризиків підприємства як об'єктів економічного аналізу / О. А. Зоріна // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. - 2014. - № 2. - С. 62-77.
21. Ігнатенко А.В. Механізми нейтралізації фінансових ризиків українських підприємств в умовах глобалізації / А.В. Ігнатенко // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 5. — С. 136—144.
22. Каменська Т.О. Внутрішній аудит бізнес-процесів підприємства [Текст]/ Т.О. Каменська // «Економічні науки». Серія «Облік і фінанси». – 2010. – Випуск 7 (25). Ч. 2. – С. 21 – 30.
23. Комірна О.В. Катрич О.В. Методи оцінки інвестиційних проектів // Глобалізаційні виклики розвитку національних економік: матеріали. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19жовт. 2016 р.) Ч 2 / відп. ред. А.А. Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2016.- 1047 с.
24. Комірна О.В. Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні // Стратегія розвитку аудиту в умовах глобалізації економічних відносин: міжнар. наук.- практ. конф: тези доп. / Відп. ред. С.В. Бардаш. – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2016.

25. Комірна О.В., Катрич О.В. Контрольно-аналітичне забезпечення оцінки інвестиційної привабливості підприємств // Науковий журнал «Бізнес Інформ». – 2017. - №1 – С.184-193.
26. Контроль у системі інноваційного менеджменту підприємства : монографія / [Є.І. Мних, С.В. Бардаш, О.А. Шевчук та ін.] за ред. Мниха Є.В. – Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011.- 452 с.
27. Макаренко А. П. Аудит доходів від реалізації продукції як дієвий засіб підвищення ефективності діяльності підприємства / А. П. Макаренко, М. В. Кутова // Інвестиції: практика та досвід. - 2018. - № 2. - С. 18-23.
28. Макаренко А. П. Розробка програми аудиту витрат на виробництво продукції з метою підвищення ефективності діяльності підприємства / А. П. Макаренко, Г. С. Хайло // Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - № 1. - С. 68-75.
29. Макаренко А. П. Удосконалення методики аудиту виробничої собівартості продукції підприємства / А. П. Макаренко, А. А. Рянїчева // Інвестиції: практика та досвід. - 2019. - № 2. - С. 12-19.
30. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2015 року. Частина 1 [Електронний ресурс]: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. О.В. Гачківський, редкол.: Н.І. Гаєвська, В.В. Дабіжа та ін. / пер. з англ. О.Л. Ольховікова, О.В. Селєзньов. – К.: 2016. – Режим доступу: http://www.apu.com.ua/attachments/article/1038/Part_1_2015.pdf. – Назва з екрана.
31. Муштай В. А. __Обґрунтування маркетингових можливостей__ підприємства та аналіз ризиків його діяльності / В. А. Муштай // Вісник Сумського національного аграрного університету. Фінанси і кредит. - 2013. - № 1. - С. 154-162.
32. Методика інтегральних оцінок інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998 р. № 2. [Електронний ресурс, дата відвідання 16.12.2013р.]. - Доступний з <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>>.
33. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27 червня 1997 р. № 81. [Електронний ресурс, дата відвідання 16.12.2013р.]. - Доступний з <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>>.
34. Назаренко І. М. Фінансовий аудит "Балансу (Звіту про фінансовий стан)" підприємства: організаційно-методичні аспекти та процес алгоритмізації / І. М. Назаренко // Бізнес Інформ. - 2017. - № 4. - С. 308-313.

35. Назарова К.О. Концептуальні питання методологічного забезпечення узагальнення та реалізації синергії внутрішнього та зовнішнього аудиту // К.О. Назарова- Бізнес Інформ, 2015
36. Немченко В.В., Зеленьк В.В. Ризики інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. Економіка харчової промисловості. 2015. Т. 7. Вип. 4. С. 73–79.
37. Нескородев С.М., Грачова О.О. Дослідження сутності управління фінансовими ризиками підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2014. № 47. С. 132–136
38. Нестеренко О. О. Методологічна інтерпретація ризиків фінансової безпеки підприємства в системі економічного аналізу / О. О. Нестеренко // Економічний простір. - 2019. - № 144. - С. 168-179
39. Олександренко І.В. Основні причини банкрутства підприємств / І.В. Олександренко, Л.І. Іщук // Економічний форум.-№2.- 2018р.
40. Павлик Ю.М. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. / Ю.М. Павлик. – К. : Знання, 2017. – 431 с.
41. Петрик Е. Аудиторський ризик // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. - №11. – с. 20-29; - №18. – С.15-20.
42. Петренко С.М. Аудит: теорія і практика застосування міжнародних стандартів: навчальний посібник /С.М. Петренко, І.М. Пальцун.-[2-е вид].-Львів:Магнолія 2006,2013.- 520с.
43. Пузирьова П. В. Матриця ключових стратегій в управлінні фінансовим потенціалом промислових підприємств / П. В. Пузирьова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №6. – С. 151-156.
44. Пилипенко І.І. Стандарти аудиту та етики : навч. Посібник. / І.І.Пилипенко, О.Ю. Редько. – К. : Інформаційно – аналітичне агентство, 2007. – 279 с.
45. Редько А.Ю. Аудит в Україні. Прагматика польовання [Текст]/ А. Ю. Редько // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 9. – С. 37-43.
46. Романенко О.А. Фінанси холдингових компаній : монографія / О.А.Романенко. – К. : Київ. Нац.. торг.-еконо. Ун-т, 2009,- 5 с.
47. Селіщев С. В. Аудиторські докази щодо припущення про безперервність діяльності підприємства / С. В. Селіщев // Статистика України. - 2018. - № 3. - С. 78-82
48. Семенець А. О. Організація та методика аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві / А. О. Семенець, Т. А. Вороник, О. Ф. Доровської // Економіка. Фінанси. Право. - 2018. - № 5(3). - С. 21-23.
49. Солодовник Г. В. Кількісний аналіз ризиків у інвестиційній діяльності / Г. В. Солодовник, Г. Л. Безлюдня // Молодий вчений. - 2018. - № 2(1). - С. 428-432.

50. Стрельченко О. В. Аналіз економічних ризиків аграрних підприємств та управління ними / О. В. Стрельченко // Агросвіт. - 2019. - № 1-2. - С. 40-46.
51. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291 (з чинними змінами та доповненнями).
52. Фінансовий аудит: інформаційно-аналітичне забезпечення:[монографія] ЄВ Мних, СВ Бардаш, КО Назарова, ОС Шерстюк... - К.: Київ. нац. торг.-економ. ун-т, 2016
53. Шавлюк А. О. Методика аудиту ефективності ділового партнерства на підприємствах торгівлі / А. О. Шавлюк // Інноваційна економіка. - 2015. - № 1. - С. 239-245.
54. Яришко О.І. Управління фінансовими ризиками на підприємствах / О. Яришко, Є. Ткаченко, М. Кукушкіна // Економічний аналіз. —2011. — Вип. 9. — Ч. 3. — С. 361—365.

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів ПАТ «Укртелеком» за 2014-2018рр.

Показники	Значення, тис.грн.					Абсолютне, +/-			
	2014р	2015р	2016р.	2017р.	2018р.	2015р	2016р.	2017р.	2018р.
	2	20	2	20	2	20	20	20	2
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6	6	6	6	5	-	-	-	-
	493,01	394,7	327,1	117,11	936,58	98,31	67,6	209,99	180,53
Інші операційні доходи	1	1	2	5	4	6	6	2	-
	27,64	93,2	54,6	24,9	86,5	5,56	1,4	70,3	38,4
Інші доходи	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	4	3	3	3	3	-	2	-	2
	149,7	620,7	830,12	577,33	847,16	529	09,42	252,79	69,83
Фінансові витрати	9	6	4	4	3	-	-	1	-
	21,4	71,9	29,0	43,6	53,58	249,5	242,9	4,6	90,02
Витрати від участі в капіталі	9	7	2	2	7	-	1	6	-
	1	1	00	69	0	20	29	9	199
Фінансовий результат до оподаткування	6	7	7	1	5	6	-	3	-
	5,15	51,2	11,4	041,7	89,41	86,05	39,8	30,3	452,29
Чистий прибуток	2	6	6	8	5	3	0	2	-
	86,19	00,17	01,02	64,40	06,97	13,98	,85	63,38	357,43

Додаток Б

Динаміка активів, капіталу та зобов'язань ПАТ «Укртелеком» за 2014-2018 рр.

Показники	Значення, тис.грн.					Абсолютне, +/-			
	2014р	2015р	2016р.	2017р.	2018р.	2015р	2016р.	2017р.	2018р.
Необоротні активи	5062,4	9312,3	9744,05	9641,9	9700,41	4249,9	431,75	-102,15	58,51
1.1.Основні засоби	4605	8873	8839	8627,1	8862,05	4268	-34	-211,9	234,95
2. Оборотні активи	1527,9	1632,8	1859,7	2249,26	1991,8	104,9	226,9	389,56	-257,46
2.1 Запаси	115,4	120,5	143,9	124,9	121,9	5,1	23,4	-19	-3
2.2 Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	872,9	453,2	501,2	531,12	367,15				
						-419,7	48	29,92	-163,97
2.3 Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	10,4	9,75	6,2	5959	9274				
						-0,65	-3,55	5952,8	3315
2.3 Грошові кошти та їх еквіваленти	69,3	143,9	129,8	272,2	339,5				
						74,6	-14,1	142,4	67,3
2.4 Інші оборотні активи	5,6	15,65	10,86	14,5	58,11				
						10,05	-4,79	3,64	43,61
3.Валюта балансу	7920,4	12062,87	13001,2	13737,6	13738,8	4142,47	938,33	736,4	1,2
4.Власний капітал	4585,05	8374,4	9277,2	9641,5	10071,14	3789,35	902,8	364,3	429,64
4.1 Зареєстрований капітал	4681,5	4681,5	4681,5	4681,5	4681,5	0	0	0	0
4.2 Непокритий збиток	6378,7	5640	4923	3965,9	3421,0	-738,7	-717	-957,1	-544,9
5.Поточні зобов'язання	3059,12	2295,5	2729,5	3170,9	1933,7	-763,62	434	441,4	-1237,2
5.1 Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	402,8	353,9	326,5	490,6	406,9				
						-738,7	-717	-957,1	-544,9
5.2 Кредити банків	1097,3	1002,8	1072,6	2048,9	822,07				
						-94,5	69,8	976,3	-1226,83
5.2 Поточні забезпечення	196,2	230,2	252,8	214,5	220,5				
						-48,9	-27,4	164,1	-83,7
5.3 Інші поточні зобов'язання	42,18	48,12	16,5	19,6	50,7				
						-94,5	69,8	976,3	-1226,83

Додаток В

Мета та процедури аудиту економічного потенціалу

Компонента фінансової звітності	Мета аудиту економічного потенціалу	Процедури аудиту економічного потенціалу	Можливі помилки
Баланс – дозволяє отримати наочну і неупереджену уяву про майнове і фінансове становище підприємства в грошовій оцінці на визначену дату	висловлення неупередженої думки про фінансовий стан підприємства-клієнта на звітну дату	1) перевірка реальності існування активів, зобов'язань та права власності на них; 2) перевірка правильності визнання та оцінки активів, зобов'язань і власного капіталу; 3) оцінка стану збереження та ефективності використання активів; 4) інспекція правильності документального оформлення та відображення в обліку операцій щодо активів, зобов'язань і власного капіталу клієнта; 5) перевірка правильності нарахування амортизації на об'єкти необоротних активів; 6) перевірка своєчасності проведення інвентаризації активів та зобов'язань та правильності відображення інвентаризаційних різниць; 7) перевірка достовірності відображення інформації щодо у балансі клієнта.	1) порушення правил розрахунків готівкою; 2) наявність фіктивних документів; 3) проведення неправомірних бухгалтерських записів; 4) заниження (завищення) оцінки активів, власного капіталу та зобов'язань; 5) необґрунтоване списання активів та зобов'язань; 6) наявність прихованих нестач, крадіжок активів; 7) необґрунтовані виправлення в облікових регістрах за минулі періоди.
Звіт про фінансові результати - надає інформацію про результативність діяльності підприємства за певний проміжок часу та є основою, на підставі якої будуються прогнози майбутньої діяльності підприємства	висловлення думки щодо достовірності інформації про доходи, витрати, прибутки та збитки діяльності підприємства і відображення її у звіті про фінансові результати	1) інспекція обсягів реалізації активів та визнання доходів і витрат звітного періоду; 2) перевірка правильності класифікації та оцінки доходів, витрат і фінансових результатів в розрізі видів діяльності клієнта; 3) перевірка правомірності відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку доходів та витрат; 4) порядок їх відображення у звіті про фінансові результати; 5) аналіз структури доходів та витрат з метою визначення ефективності діяльності клієнта; 6) виявлення фактів надзвичайних доходів та витрат та перевірка правильності їх обліку; 7) контроль за правильністю визначення та відображення у звіті про фінансові результати податку на прибуток.	1) реалізація активів за цінами, що не відповідають ринковим; 2) необґрунтоване заниження (завищення) доходів чи витрат; 3) включення до складу доходів (витрат) майбутніх періодів доходів чи витрат діяльності звітного періоду; 4) некоректна кореспонденція рахунків з обліку доходів і витрат; 5) недостовірне визначення фінансових результатів і невірне складання звіту.
Звіт про рух грошових коштів - надає можливість оцінити здатність підприємства генерувати майбутні грошові потоки, робити висновки щодо спроможності підприємства погашати свої зобов'язання	перевірка інформації про зміни, що відбулися в грошових коштах підприємства за звітний період та методика відображення її у звіті про рух грошових коштів	1) оцінка правильності і доцільності класифікації грошових потоків в розрізі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства-клієнта; 2) інспекція господарських операцій клієнта стосовно того, чи не включено до складу операцій, що пов'язані із внутрішніми змінами у складі грошових коштів та негрошові операції (наприклад, операції з отримання активів на умовах фінансової оренди, бартерні операції, придбання активів шляхом емісії акцій, придбання активів за рахунок позики тощо); 3) перевірка правильності визначення чистого руху грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; 4) оцінка правильності підрахунку показника чистого руху грошових коштів за звітний період;	1) неправильне відображення інформації в звіті, внаслідок недостовірності даних балансу, звіту про фінансові результати та даних бухгалтерського обліку; 2) невірна класифікація грошових коштів від видів діяльності; 3) включення до звіту про рух грошових коштів негрошових операцій; 4) помилки, що виникають при арифметичних підрахунках; 5) помилки, недоліки та інші перекручення інформації (наприклад, шахрайство) у формах фінансової звітності, в т.ч. і в даному звіті.
Звіт про власний капітал	перевірка реальності інформації про зміни у складі власного капіталу клієнта протягом звітного періоду та перевірка звіту про власний капітал	1) перевірка законності оформлення установчих документів для здійснення підприємницької діяльності; 2) перевірка чи види діяльності клієнта відповідають статутним вимогам; 3) оцінка правомірності та законності внесення учасниками внесків до капіталу; 4) інспектування законності і своєчасності внесення змін в засновницькі документи та перевірка відображення таких змін в системі рахунків бухгалтерського обліку; 5) контроль за правомірністю розподілу прибутку; 6) перевірка достовірності звіту про власний капітал.	1) здійснення діяльності без відповідних дозволів; 2) несвоєчасне внесення змін у реєстр акціонерів; 3) несвоєчасне внесення вкладів засновниками до капіталу підприємства або внесення активів, що непридатні до використання чи не мають практичної цінності для підприємства

Аудиторська фірма «_»_
 Підприємство ПАТ «Укртелеком»
 Період, що перевіряється 01.01.12-31.12.12
 Період проведення аудиту 01.03.13-25.03.13

Оцінка системи внутрішнього контролю

	Зміст операції	Варіант відповіді			При мітки
		так	ні	не знаю	
	Чи існує на підприємстві система внутрішнього контролю?				
	Кому вона підпорядковується?				
	Керівнику підприємства				
	Головному бухгалтерові				
	Уповноваженій особі				
	Раді директорів				
	Інший варіант				
	Хто розробляє політику внутрішнього контролю?				
	Керівник підприємства				
	Головний бухгалтер				
	Уповноважена особа	+			Кері вник відділу ВК
	Інший варіант				
	Які форми контролю присутні на підприємстві?				
	Внутрішній аудит	+			
	Внутрішня ревізія				
	Зовнішній аудит				
	Інший варіант				
	Зазначте вимоги до спеціалістів служби внутрішнього контролю.				
	Вища освіта	+			Еко номічна
	Досвід роботи	+			Не менше 3 років
	Інший варіант	+			Вік від 25 років
	Як часто здійснюється підвищення кваліфікації?				
	1 раз в рік				
	1 раз в 2 роки				
	1 раз в 3 роки				
	Ріже ніж 1 раз в 3 роки	+			
	Чи існує на підприємстві				

	взаємозамінність?				
	Служба внутрішнього контролю використовує:				
	Типові форми	+			

Продовження таблиці 3.2

	Розробляє свої власні форми	+			
	Інший варіант				
	Чи перевіряється фінансова звітність до затвердження?	+			
0	Чи формується та надається керівникові звіт служби внутрішнього контролю?	+			1 раз у квартал
1	Чи затверджується звітність на річному зборі засновників?	+			
2	Чи автоматизований облік на підприємстві?	+			
3	Чи використовує служба внутрішнього контролю електронні програмні продукти?				
4	Якщо відсутня система внутрішнього контролю, то чи існує альтернативна їй служба чи посада?				На підприємстві існує система ВК.
5	Чи проводиться контроль з боку вищих керівників за виконанням делегованих прав і обов'язків?	+			
6	Чи встановлені:				
	показники оцінки результатів діяльності підрозділів (осіб)?	+			
	заходи заохочення (стягнення)?	+			
7	Чи застосовується система оперативного планування і звітності підрозділів?	+			
8	Чи здійснюється аналіз господарської діяльності?				
	Оперативний.				
	Періодичний.				
9	Чи передбачені процедури попередження і виявлення несанкціонованих операцій, помилок у документах?				
0	Чи були у звітному періоді суттєві зміни в технології надання послуг на підприємстві?				
1	Чи були у звітному періоді суттєві зміни в наданні послуг?				
2	Чи затверджені на підприємстві методичні рекомендації щодо розрахунку собівартості надання послуг?				
3	Чи були у звітному періоді зміни "об'єктів обліку" витрат?				
4	Чи були у звітному періоді зміни методу калькулювання собівартості послуг?				

5	Чи були у звітному періоді зміни порядку обліку витрат "усередині" об'єкту обліку витрат?			
6	Чи були у звітному періоді зміни в класифікації витрат на прямі і непрямі?			
7	Чи були у звітному періоді зміни методів розподілу непрямих витрат між окремими об'єктами обліку витрат?			
8	Чи були у звітному періоді зміни в класифікації витрат на постійні та змінні?			

Продовження таблиці 3.2

9	Чи були у звітному періоді зміни складу і змісту калькуляційних статей?			
0	Чи були у звітному періоді зміни показника "нормальна потужність"?			
1	Чи були у звітному періоді зміни порядку розрахунку понаднормативних витрат?			

«28» лютого 2019 р.

ЛИСТ-ЗОБОВ'ЯЗАННЯ НА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Цим документом офіційно підтверджуємо прийняття Вашої пропозиції стосовно проведення аудиторської перевірки економічного потенціалу.

Метою аудиту є висловлення думки аудиторської фірми щодо достовірності фінансової звітності ПАТ «Укртелеком» за період 01.01.18-31.12.18рр. за всіма суттєвими аспектами.

Якщо наша думка не буде безумовною, ми заздалегідь обговоримо з Вами причини цього: у зв'язку з неможливістю перевірки фактів (вказати факти) повного/неповного відображення облікових записів у зв'язку із відсутністю необхідних процедур внутрішнього контролю, через (вказати причини неможливості) можливе втручання Ваших співробітників у роботу аудитора і його асистента з метою змінити думку про достовірність Вашої фінансової звітності, що суттєво впливають на реальний стан справ у цілому, ми можемо відмовитися від надання аудиторського висновку.

Для обґрунтування своїх висновків ми використовуємо ряд тестів і процедур перевірки вірогідності та достатності облікової інформації і стану внутрішнього контролю. Ми повинні цілком вивчити облікову систему, щоб з'ясувати, чи може вона бути базою для підготовки фінансової звітності, і встановити, чи дійсно ведуться правильні записи в облікових регістрах. Ми очікуємо, що нам буде надана повна інформація, з якої ми зможемо зробити чіткі висновки.

Через вибірковий характер тестів і інших властивих аудиту обмежень існує визначений ризик пропуску окремих помилок і неточностей. Ми зробимо все, щоб звести його до мінімуму, але гарантувати абсолютну точність висновків не можемо. Про всі виявлені відхилення в обліку і звітності від установленого порядку, так само як про помилки і факти шахрайства, Ви будете проінформовані окремим листом.

Для проведення аудиту Ви повинні надати нам документи вказані у Запиті (додаток до Договору про проведення аудиторської перевірки фінансової звітності № 123)

Нагадуємо Вам про відповідальність керівництва за складання фінансової звітності, включаючи відповідне відображення первинних даних обліку, забезпечення адекватних бухгалтерських записів і внутрішнього контролю, вибір і застосування облікових рішень. Ми просимо від керівництва організації письмового підтвердження вірогідності і повноти представленої для аудита інформації. Сподіваємося на всебічне співробітництво з Вашим персоналом і на те, що в наше розпорядження нададуть будь-які записи, документацію й іншу інформацію, необхідну для проведення аудиторської перевірки.

Розраховуємо, що на наших співробітників не буде здійснюватися тиск у будь-якій формі з метою зміни нашої думки стосовно достовірності Вашої фінансової звітності. Порушення цієї умови згідно з нормативами аудиту є основою для дострокового припинення нами договору на проведення аудиту.

Якщо у Вас склалося інше розуміння умов виконання робіт, то просимо Вас повідомити нас про це.

Просимо вас підписати та повернути копію даного листа і направити нам ваші побажання та зауваження.

З повагою, партнер завдання з аудиту аудиторської компанії «Ерст енд Янг»

Підпис

З умовами проведення аудиторської перевірки цілком згоден.

Директор

ПАТ «Укртелеком»

Додаток 3

Аудиторська фірма «_»_
 Підприємство ПАТ «Укртелеком»
 Період, що перевіряється 01.01.18-31.12.18
 Період проведення аудиту 01.03.19-25.03.19

Оцінка організації бухгалтерського обліку на ПАТ «Укртелеком»

	Зміст операції	Варіант відповіді			Примітки
		ак	і	є знаю	
	2				6
	Хто здійснює бухгалтерський облік на підприємстві?				
	Служба бухгалтерії підприємства				
	Керівник підприємства				
	Аудиторська фірма				
	Чи є на підприємстві наказ про облікову політику?				
	Чи зберігаються бухгалтерські документи в придатних для цього місцях?				
	Чи назначені особи, що відповідають за збереження бухгалтерських документів?				
	Чи визначені права, обов'язки, відповідальність бухгалтерів в наказі про облікову політику чи в інших внутрішніх нормативних документах підприємства?				
	Чи знайомі бухгалтера з ними?				
	Які вимоги висуваються до бухгалтерів на підприємстві?				
	Вища освіта				Економічна
	Досвід роботи				1 рік
	Вік				20-65 років
	Знання ІС				
	Знання мов				Англійська, українська, російська.
	Як часто проводиться підвищення кваліфікації бухгалтерів?				
	1 раз в рік				
	1 раз в 2 роки				
	1 раз в 3 роки				
	Рідше ніж 1 раз в 3 роки				
	Як нові нормативні та методичні рекомендації дістаються до бухгалтерів?				
	Через мережу Інтернет				
	Через газети				

	Через спеціалізовану бухгалтерську літературу, журнали				ВоБУ, Бухгалтерія, Дт-Кт
	Інший варіант				
0.	Бухгалтерський облік на підприємстві:				
	Автоматизований				
	Здійснюється вручну				
1.	Чи відбувались зміни облікової політики в порівнянні з минулим роком?				
2.	Чи є на підприємстві робочий план рахунків?				
3.	Чи здійснюється контроль над бухгалтерією зі сторони керівництва?				
4.	Чи проводяться перевірка діяльності підприємства сторонніми організаціями?				
	ДФС				ДФС проводить перевірку 1 раз на рік.
	Вищестоящі організації				
	Аудиторські фірми				Аудиторська фірма здійснює перевірку 1 раз в рік
	Фонди соціального страхування				
	Інший варіант				
5.	Чи укомплектовані бухгалтери всіма необхідними засобами для здійснення роботи?				
6.	Чи укладені з працівниками бухгалтерії договори про повну матеріальну відповідальність?				
7.	Чи використовує підприємство автоматизовану систему формування звітної документації?				

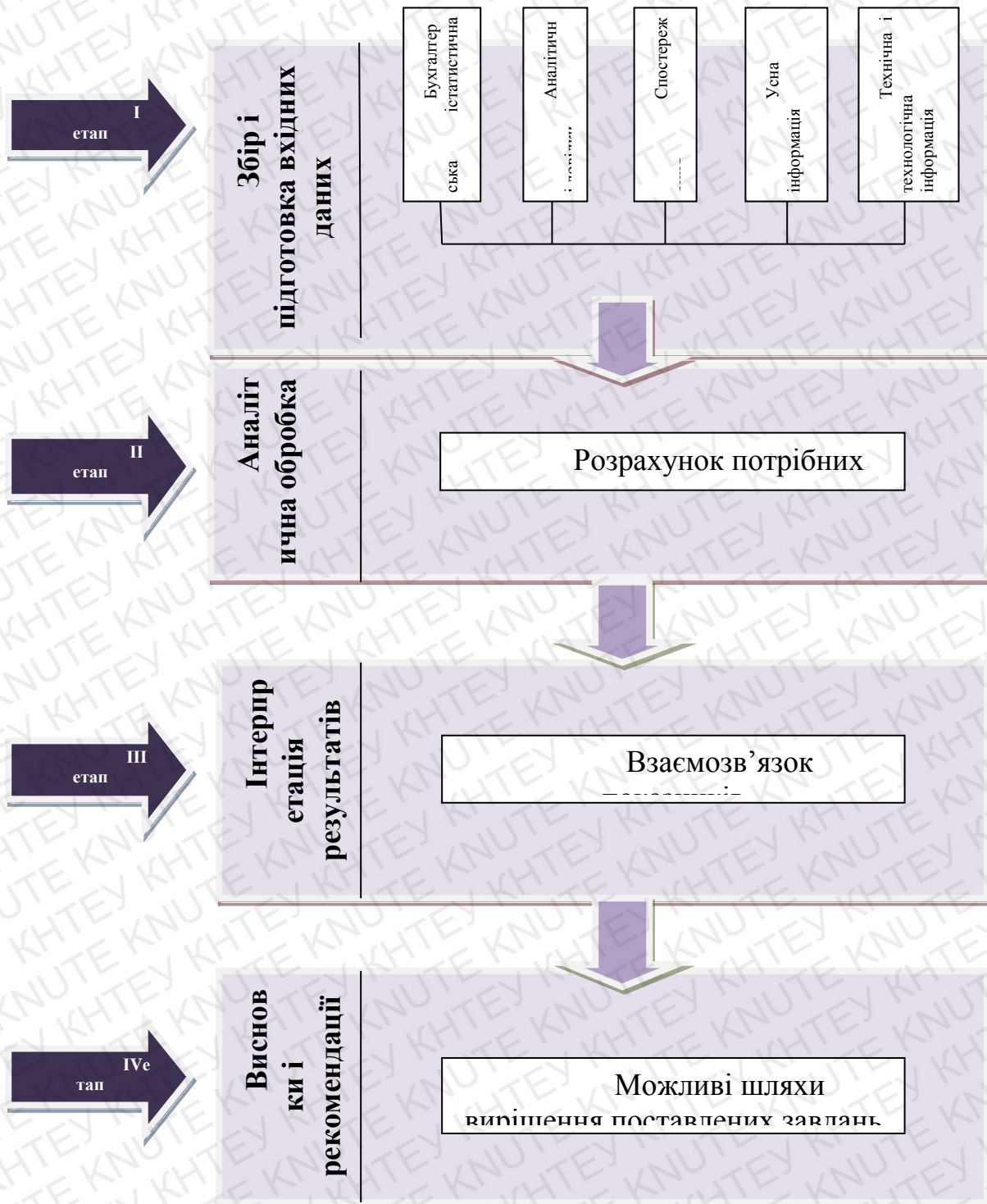

Рис. 3.1 Етапи обробки інформації під час контролю економічного потенціалу акціонерного товариства

Аудиторська фірма « »
 Підприємство ПАТ «Укртелеком»
 Період, що перевіряється 01.01.18-31.12.18
 Період проведення аудиту 01.03.19-25.03.19

Анкета "Вивчення системи бухгалтерського обліку"

Запитання	Відповідь	Примітка
А	1	2
1. Чи достатня кваліфікація облікового персоналу?	Так	
2. Чи здійснюється спеціалізація облікових робіт?	Так	
3. Чи контролюється виконання старшим за посадою?	Так	
4. Чи висока плинність облікових працівників?	Ні	
5. Чи визначена облікова політика на звітний період?	Так	
6. Чи змінилася облікова політика порівняно з попереднім періодом?	Ні	
7. Чи виконуються встановлені процедури контролю достовірності облікової інформації: арифметична перевірка; перевірка за змістом; оборотні відомості аналітичного обліку до синтетичних рахунків; оборотні відомості синтетичних рахунків; інвентаризація та інше?	Так	
8. Чи були встановлені суттєві недоліки у системі обліку попередньою перевіркою: перевіркою податкових органів; іншими уповноваженими органами?	Ні	
9. Чи застосовується графік документообороту?	Так	
10. Чи розроблений робочий план рахунків?	Так	
11. Чи застосовується адекватна форма бухгалтерського обліку?	Так	

Аудиторська фірма «_»_
 Підприємство ПАТ «Укртелеком»
 Період, що перевіряється 01.01.18-31.12.18
 Період проведення аудиту 01.03.19-25.03.19

Тест для оцінки аудиторського ризику

Зміст питання	Варіанти відповіді		Піримітки
2			5
ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ			
<i>I. Загальне становище економіки та галузі</i>			
Чи постраждали внутрішні ринки підприємства від високого рівня інфляції			позитив
Чи приймалися закони і підзаконні акти, що негативно впливають на бізнес клієнта			позитив
Чи є процентні ставки високими щодо потреби підприємства в кредитах			негатив
Чи зробили негативний вплив на бізнес клієнта наступні фактори:			
• збільшення кредитних ставок			негатив
• збільшення рівня безробіття			позитив
• зміна грошової маси в обігу			позитив
• курс в НБУ іноземних валют			позитив
<i>II. Економічне та фінансове становище галузі.</i>			
Чи є продукція даної галузі швидкозастаріючою			позитив
Чи має галузь високу конкурентоспроможність			позитив
Чи зафіксовано в галузі незвичайну кількість банкрутств			позитив
ВНУТРІШНІ ФАКТОРИ			
<i>I. Керівництво підприємства</i>			
Чи прагне керівництво одержувати прибуток з огляду на необхідність виправдання прогнозів, одержання частки від прибутку тощо			позитив
Чи прагне керівництво зменшити прибуток з метою зниження податку на прибуток			позитив
Домінуючу роль в управлінні грають:			позитив
• одна людина (вказати, хто)			позитив
• кілька людей			
Чи схильна адміністрація до невиправданого ризику			позитив
Чи відзначається плінність кадрів в адміністрації підприємства			позитив
<i>II. Організаційна структура підприємства</i>			
Чи є в підприємстві служба внутрішнього аудиту			негатив
Чи відсутня на підприємстві система документування бухгалтерського обліку			позитив

	Чи відсутні на підприємстві посадові інструкції, що визначають кваліфікаційні вимоги			П ОЗИТИВ
	Чи здійснюється документування операцій за допомогою електронної системи обробки інформації			П ОЗИТИВ
	Чи відзначається плинність бухгалтерських кадрів			П
1.	Мають місце ворожі (недоброзичливі) відносини між персоналом підприємства і персоналом аудиторської фірми			П ОЗИТИВ
2.	Чи створювало підприємство в звітному періоді дочірні підприємства			П ОЗИТИВ
III. Фінансовий стан підприємства				
3.	Чи має підприємство достатній обсяг оборотних коштів			П ОЗИТИВ
4.	Чи має підприємство можливість одержати кредити			П ОЗИТИВ
5.	Чи залежить підприємство від невеликого числа: • покупців			П ОЗИТИВ
	Чи мають місце порушення боргових зобов'язань			П
7.	Чи мають місце збитки протягом звітного періоду і попереднього року			П ОЗИТИВ
	Чи має підприємство тривалий операційний цикл			П
	Чи має підприємство високі постійні витрати			П

Аудиторська фірма «_»_

Підприємство ПАТ «Укртелеком»

Період, що перевіряється 01.01.18-31.12.18

Період проведення аудиту 01.03.13-25.03.19

Анкета «Оцінка бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань згідно облікової політики ПАТ «Укртелеком»

з/п	Запитання	Відповідь	Примітка
	Чи проведена класифікація основних засобів згідно з планом рахунків?	Так	
	Чи зараховуються за первісною вартістю придбані (споруджені) основні засоби?	Так	
	Чи збільшується первісна вартість основних засобів на суму витрат, пов'язаних із їх поліпшенням?	Так	
	Чи проводиться переоцінка основних засобів, якщо остаточна вартість об'єкта більше ніж на 10% відрізняється від справедливої вартості на дату балансу?	Так	
	Справедлива вартість визначається на основі:		
	— експертної оцінки;		
	— результатів роботи внутрішньої комісії підприємства;		
	— висновків бухгалтерії;	Так	
	— інших джерел?		
	Інформація про зміни первісної вартості та суми зносу заноситься у регістри аналітичного обліку на основі:		
	— відомості переоцінки;		
	— висновку експерта;		
	— бухгалтерських довідок.	Так	
	Чи підлягають обов'язковій переоцінці повністю спрацьовані основні засоби та нематеріальні активи, які використовуються у господарській діяльності підприємства?	Ні	
	Чи ведеться облік основних засобів із застосуванням типових форм первинних документів?	Так	
	Чи нараховується амортизація впродовж усього терміну використання об'єкта?	Так	
0	За яким методом нараховується амортизація основних засобів:		
	а) прямолінійним;		
	б) зменшення залишкової вартості;		
	в) прискореного зменшення;		
	г) кумулятивним;		
	г) виробничим;		

	д) за нормами податкового законодавства?	Так	
1	При застосуванні норм і методів податкового законодавства щодо нарахування амортизації чи проводиться окремо розрахунок для потреб фінансового обліку?	Так	
2	Чи змінювався протягом звітного періоду метод нарахування амортизації?	Ні	
3	Ким приймається рішення про ліквідацію, продаж основних засобів:		
	— керівником;		
	— технічною комісією;	Так	
	— кимось іншим?		
4	Чи проводиться інвентаризація основних засобів, згідно з П(с)БО 7?	Так	
5	Чи є протоколи зборів акціонерів?	Так	
6	Чи були випадки внесення часток до статутного капіталу майном та нематеріальними активами?	Так	
7	Чи є Методика оцінки часток, що вносяться до статутного капіталу в натуральній та нематеріальній формах?	Ні	
8	Чи зазначене в установчих документах визначення часток засновників підприємства, тобто фактичне визначення власника/власників юридичної особи?	Так	
9	Чи проводилися установчі збори про затвердження статуту товариства (наявність протоколу)?	Так	
0	Чи були зміни в статутному капіталі в даний період, їх адекватність реєстрації у статутних документах?	Так	
1	Чи є рішення зборів акціонерів щодо розподілу прибутку?	Так	
2	Чи виконується статутна норма щодо формування резервного капіталу?	Ні	
3	Чи відповідає кваліфікація бухгалтера щодо ведення обліку власного капіталу вимогам кваліфікаційної характеристики?	Так	

Незалежний аудиторський звіт щодо оцінки економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

Змістовна частина аудиторського висновку

Повнота та відповідність фінансової звітності встановленим нормативам бухгалтерського обліку

Прийнята підприємством облікова політика відповідає вимогам Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" № 996-ХІУ від 16 липня 1999 року зі змінами та доповненнями, та національним Положенням (стандартам) бухгалтерського обліку.

Система рахунків, яка використовується підприємством, свідчить про застосування з моменту його утворення Плану розрахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій, затвердженого Наказом Міністерства Фінансів України від 30.11.99 р. № 291 "Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції про його застосування".

Фінансова звітність складається та подається товариством своєчасно згідно національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Наявність та незмінність облікової політики ПАТ «Укртелеком» протягом звітного періоду

Товариство самостійно визначає облікову політику, основні положення якої:

- бухгалтерський облік здійснюється головним бухгалтером;
- для узагальнення інформації про витрати підприємства використовуються лише рахунки класу 9 "Витрат виробництва";
- аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей по підрозділах організований таким чином: в бухгалтерії - в кількісно-сумарному вимірі, на складі - в кількісному вимірі;
- для визначення суми амортизації необоротних активів використовується податковий метод;
- для оцінки вибуття запасів використовується метод середньозваженої собівартості;
- забезпечення майбутніх витрат і платежів не створюються.

Встановлена облікова політика протягом звітного року не змінювалась.

Додаткову інформацію про елементи облікової політики можна знайти в анкеті системи бухгалтерського обліку та проведених тестах оцінки бухгалтерського обліку активів, капіталу та зобов'язань.

Підтвердження правильності ведення бухгалтерського обліку, класифікації, оцінки всіх видів активу та реальності розміру зобов'язань ПАТ «Укртелеком»

Бухгалтерський облік в ПАТ «Укртелеком» здійснюється відповідно до Закону України від 16.07.1999 р. № 996 – ХІV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», а також відповідно до Н (С)БО та із застосуванням Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів від 30.11.1999г. № 291.

В результаті перевірки тотожності показників, що містяться в «Звіті про фінансові результати» (ф. №2) та в Головний книзі на 31.12.2018р., розбіжностей не виявлено.

Відповідно до даних балансу підприємства станом на 31 грудня 2018 року підприємство ПАТ «Укртелеком» володіє наступними видами активів:

- Основні засоби (залишкова вартість) – 8862,05 тис. грн.
- Запаси – 121,9 тис.грн.
- Дебіторська заборгованість – 9274 тис.грн.
- Грошові кошти – 339,5 тис. грн.

Відповідно до даних балансу підприємства станом на 31 грудня 2018 року підприємство ПАТ «Укртелеком» має наступні джерела для формування активів:

- Зареєстрований капітал – 4681,5 тис. грн.
- Непокритий збиток – - 3421 тис. грн.
- Поточна кредиторська заборгованість – 220,5 тис. грн.

Підтвердження та характеристика економічного потенціалу ПАТ «Укртелеком»

Визнання та оцінка майнового та фінансового стану ПАТ «Укртелеком» здійснюється на основі проведених аналітичних процедур та розрахунку основних показників діяльності за 2018 рік відповідно до Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за 2018 рік.

Фінансовий стан ПАТ «Укртелеком» в цілому з кожним роком погіршується, про що свідчать проведені розрахунки.

За даними проведеного аналізу можна визначити, що основним напрямом подальшого розвитку економічного потенціалу підприємства має стати поліпшення рентабельності підприємства.

Ефективність активів. Для більш ефективної діяльності компанії варто звернути увагу на зношеність необоротних активів підприємства і оновити частку активів, що застаріли.

Щодо ліквідних активів, то вони не відповідають оптимальному значенню. Платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань навіть за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами обмежені.

Ефективність капіталу. Підприємство фінансово залежне, капітал використовується не ефективно. Спостерігається велика частка позикового капіталу.

В 2018 році виник дефіцит чистого оборотного капіталу, що засвідчило неспроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність.

Ефективність зобов'язань. За досліджуваній період зобов'язання підприємства перед іншими фізичними та юридичними особами зменшилися, що позитивно вплинуло на його фінансовий стан.

Підтвердження відповідності даних фінансової звітності ПАТ «Укртелеком» даним обліку та відповідності даних окремих форм звітності

Дані фінансової звітності підприємства відповідають даним обліку та даним окремих форм звітності. При зіставленні даних первинних документів із записами на рахунках синтетичного та аналітичного обліку, оборотно-сальдовим балансом та даними, відображеними у фінансовій звітності, розходжень не виявило.

Таким чином, аудитор вважає, що фінансова звітність ПАТ «Укртелеком» дає правдиве і неупереджене відображення фінансового стану підприємства за звітний період.

Отже, фінансова звітність ПАТ «Укртелеком» відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України та реально і точно відображає його фінансовий стан на дату складання звітності.

За результатами аудиторської перевірки було встановлено, що бухгалтерський облік витрат, що включаються до собівартості виконаних робіт ПАТ «Укртелеком» в цілому відповідає вимогам законодавства, окрім того факту, що на підприємстві не ведеться розподіл загальновиборничих витрат на постійні та змінні.

Виявивши деякі недоліки в обліку витрат ПАТ «Укртелеком» можна запропонувати наступні рекомендації їх усунення:

- вести ретельний контроль за формуванням собівартості виконаних робіт.
- проводити контроль за наявністю документів та за правильністю їхнього заповнення.

25 березня 2019р.

Директор аудиторської компанії

/ПІБ/

Висновок незалежних аудиторів про фінансову звітність ПАТ «Укртелеком»

Засновникам ПАТ «Укртелеком»

1. Ми провели аудиторську перевірку фінансових звітів ПАТ «Укртелеком», що включають баланс станом на 31.12.2018р., Звіт про фінансові результати за рік, що минув на зазначену дату, опис важливих аспектів облікової політики та інші пояснювальні аспекти.

2. Управлінський персонал несе відповідальність за підготовку та достовірне представлення цих фінансових звітів у відповідності до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку підприємств України. Відповідальність управлінського персоналу охоплює: розробку, впровадження та використання внутрішнього контролю стосовно підготовки та достовірного представлення фінансових звітів, які не містять суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки; вибір та застосування відповідної облікової політики, а також облікових оцінок, які відповідають обставинам.

Відповідальність аудиторів

3. Нашою відповідальністю є надання висновку щодо цих фінансових звітів на основі результатів нашої аудиторської перевірки. Ми провели аудиторську перевірку у відповідності до Міжнародних стандартів аудиту, прийнятих рішенням Аудиторської палати України від 31.03.2015р. в якості Національних стандартів аудиту. Ці стандарти вимагають від нас дотримання етичних вимог, а також планування й виконання аудиторської перевірки для отримання достатньої впевненості, що фінансові звіти не містять суттєвих викривлень.

4. Аудит передбачає виконання аудиторських процедур задля отримання аудиторських доказів стосовно сум та розкриття у фінансових звітах. Відбір процедур залежить від судження аудитора. До таких процедур входить і оцінка ризиків суттєвих викривлень фінансових звітів внаслідок шахрайства або помилок. Виконуючи оцінку цих ризиків, аудитор розглядає заходи внутрішнього контролю, що стосуються підготовки та достовірного представлення фінансових звітів з метою розробки аудиторських процедур, які відповідають обставинам, а не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Аудит включає також оцінку відповідності використаної облікової політики, прийнятності облікових оцінок, зроблених управлінським персоналом, та загального представлення фінансових звітів.

5. Ми вважаємо, що отримали достатні та відповідні аудиторські докази для висловлення нашої думки. В нашому випадку управлінським персоналом здійснюється відповідне розкриття інформації, тому ми висловлюємо безумовно-позитивну думку.

6. На нашу думку, фінансові звіти у всіх суттєвих аспектах подають фінансовий стан ПАТ «Укртелеком» на 31.12.2018р., а також результати його діяльності та рух грошових коштів на 2018р. відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту та чинного законодавства України. Фінансова звітність ПАТ «Укртелеком» підготовлена на підставі даних бухгалтерського обліку підприємства відповідно до нормативних вимог України.

25 березня 2019р.

Директор аудиторської компанії

/ПІБ/

Додаток П

Порядок визначення рангу фінансових показників і коефіцієнтів для ПАТ «Укртелеком»

од рядка	Цільові показники	Код показника	Розрах ункове значення	Інтервали для ранжування та порядок їх рангу				Ранг цільового показника
				-3	0	1	3	
	Валюта балансу, тис. грн	1	9658,0	< 10 000	[10 0 00; 14 999]	[15 0 00; 20 000]	> 20 000	
	Знос основних засобів, %	2	4,0	> 75	[50; 75]	[25; 50]	< 25	
	Оновлення основних засобів, %	3	7,0	< 1	[1; 4,9]	[5; 10]	> 10	
	Усього за напрямом							
	Майновий стан (ряд. 1+ р. 2+р. 3)			-	-	-	-	
	Абсолютна ліквідність (платоспроможність), %	1	,6	< 3	[3; 8,9]	[9; 15]	> 20	3
	Поточна ліквідність	2	,98	< 0,8	[0,8; 0,9]	[0,9; 1,0]	> 1,0	
	Фінансова незалежність, %	3	,44	< 0,1	[0,1; 0,2]	[0,2; 0,4]	> 0,4	
	Усього за напрямом							
0	Ліквідність та платоспроможність (р. 5 + р. 6 + р. 7)			-	-	-	-	
1	Рентабельність діяльності, %	1	0,15	< 5	[5; 14]	[15; 25]	> 25	3
2	Рентабельність власного капіталу, %	2	0,26	< 15	[15; 24]	[25; 49]	> 50	3
3	Усього за напрямом							
4	Рентабельність (ряд. 9 + ряд. 10)			-	-	-	-	6
5	Дивідендний вихід, %	1	5	< 2,5	[2,5; 5,0]	[5,0; 10,0]	> 10,0	
	Усього за напрямом							

6								
7	Акціонерний капітал (ряд. 12 + + ряд. 13)		-	-	-	-	-	2
8	Сукупний ранг підприємства (ряд. 4 + ряд. 8 + ряд. 11 + + ряд. 14)		-	-	-	-	-	3